

Directa

publicació quinzenal

Núm 419

Del 16/11 al 29/11 de 2016

2 €

www.directa.cat

Directacoop
2016

Balanç i perspectives
deu anys després de
l'aprovació de l'Ordenança
de Civisme a Barcelona **8-11**

El sociòleg Boaventura de
Sousa parla dels límits, les
contradiccions i els reptes
de l'esquerra institucional **12-15**

Entrar als circuits burocràtics
o arriscar la vida, el dilema de
les refugiades desallotjades
de la Jungla de Calais **20-21**

Andorra, llei i trampa d'un refugi fiscal

Les persones titulars de comptes no regularitzats busquen
estratègies per ocultar-se de la hisenda espanyola davant la
imminent entrada en vigor dels acords d'intercanvi automàtic de
dades bancàries

PÀG 3-7

D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
La Directa SCCL
C. Riego núm. 37 baixos esquerra 08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat - www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

LLICÈNCIA CREATIVE COMMONS: Reconeixement-No
Comercial-Sense Obra Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?
Estirant del fil
Víctor Yustres, Joan Mas
Al peu del canó
Jesús Rodríguez, Anna Celma
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Vicent Almela, Guille Larios
Impressions
Adrián Crespo, Isabel Benítez
Roda el món
Oriol Andrés, Roger Suso
Poca Broma
Gerard Casadevall
Expressions
Joan Gener, Anna Pujol, Mireia Chavarria,
Misaël Alerm, Àlex Romaguera
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia,
Maties Lorente
Audiovisuals
Sònia Calvó, Estel·la Marcos
Fotografia
Víctor Serri
Il·lustració
Ricardo Hermida
Correcció
Laia Bragulat
Edició
Jesús Rodríguez
Projecte gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes,
Hugo Cornelles
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat
Gestió web
Jamgo Cooperativa Tecnològica
Administració i subscripcions
Ester Mora
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial i distribució
Paula Rodríguez

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS
COL·LABORADORS: Berguedà, Bages i
Solsonès ('L'Apunt'); Gironès, la Selva, Pla
de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt
Empordà ('La Fissura'); Osona; Maresme;
Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix');
Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf
(Xarxa Penedès); Vallès Oriental; Vallès
Occidental; Barcelonès ('Districte 11' i 'La
Interviu'); Tarragonès; Terres de Ponent;
Castelló; València; Palma; Eivissa; Menorca;
Perpinyà; Terres de l'Ebre i Val d'Aran

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Opinió opinio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

L'humor gràfic, una eina de lluita

/ VÍCTOR SERRI

Redacció
@La_Directa

No és cap descobriment que l'humor pot ser una eina més punyent que una bala si el llapis amb el qual es dibuixa està ben afilat. A la DIRECTA també tenim aquesta idea i és per això que vam creure necessari fer un canvi dins la secció d'humor gràfic del quinzenal.

El *Poca broma* és l'espai de crítica i sàtira del mitjà i calia que fos més confortable per les ninotaires, per això s'ha reduït el nombre de peces que conformen la secció, per donar més espai i aire als acudits. Per altra banda, també hi ha hagut un canvi en les temàtiques tractades: a partir d'ara, es farà més referència

a temes d'actualitat i, especialment, als articles de les seccions *Estirant del Fil* i *Peu del Canó* de l'edició quinzenal en paper. Tanmateix, el *Poca broma* és un espai d'humor en què preval el respecte, per això s'intenta utilitzar -com a la resta del número- un llenguatge lliure de sexisme i d'expressions agressives amb col·lectius minoritzats. Per nosaltres, en l'humor, no tot s'hi val.

Per recórrer aquest camí nou, la secció ha incorporat noves col·laboradores i n'ha mantingut d'històriques. Tot i així, estem obertes a noves incorporacions. Si vols participar a la secció, envia'ns un correu a: pocabroma@directa.cat. ◀

Fe d'errades: Carmen Buades -i no Boades- és el nom correcte de la col·laboradora que signava la portada de l'edició en paper 418. A l'article de Beñat Zaldúa sobre fets d'Altsasu de la secció *Roda el Món*, s'havia de dir que "la recomanació europea és de dos policies per cada mil habitants".

VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ: Quin article t'ha agradat més del número? Què hi trobes a faltar? Quins canvis hi faries? Quins temes no toquem i podríem tractar?
ESCRIU-NOS a directa@directa.cat

Andorra ha mogut fitxa per millorar la seva reputació en un context de crisi econòmica en què els paradisos fiscals han passat a ser mal vistos pels mateixos estats europeus que els van tolerar durant dècades. El proper 1 de desembre, el Consell General d'Andorra aprovarà la llei d'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal, que hauria de servir per posar al descobert els capitals que la gent no resident encara oculta al Principat. Una llei, però, que ofereix esquerdes a través de les quals el diner pot esdevenir immune a la transparència. La proximitat de la data genera nerviosisme entre la gent que encara s'amaga rere els comptes dels bancs andorrans

El país dels Pirineus, a l'obaga de la **transparència fiscal**

Les persones amb comptes no regularitzats a Andorra s'afanyen a trobar fórmules per desaparèixer del radar de l'acord d'intercanvi de dades bancàries. De les maletes plenes de bitllets que tornen a l'Estat espanyol a les esquerdes de la normativa

Línia fronterera entre Sant Julià de Lòria (Andorra) i Os de Civís (L'Alt Urgell, Catalunya)

Gemma Garcia i Marc Iglesias
@gemma_g_fabrega / @La_Directa

En temps de suposada transparència, un tel de silenci recorre Andorra. “Els draps bruts es renten a casa”. “Jo ja he parlat massa i no ha agradat”. “No vull que el meu nom surti a mitjans estrangers”. Són alguns dels motius que esgriemixen les diverses fonts del món financer, polític i empresarial per accedir a parlar amb la DIRECTA sempre que es mantingui el seu anonimat.

Andorra, on només un terç de les seves poc més de 70.000 habitants tenen dret a vot, és un poble-Estat on tothom es coneix i on les famílies més poderoses reparteixen la seva capacitat de penetració i influència entre els poders de l'Estat, els mitjans de comunicació i els negocis privats. El sector bancari, que, segons dades de l'Associació de Bancs Andorrans, va gestionar 45.000 milions d'euros en recursos de clientela nacional i internacional l'any 2015, és una bona mostra de com s'estenen els tentacles dels llinatges andorrans: els Cerqueda i els Ribas a Andbank; els Pintat, Casal i Reig a Crèdit Andorra, o els Mora a MoraBanc.

No és casualitat. El sistema financer, que l'any passat va suposar prop del 21% del Producte Interior Brut (PIB) del país, ha estat i és un dels pilars econòmics d'Andorra. I el seu motor històric: el secret bancari i la manca d'impostos. Però, arran de l'esclat de la crisi econòmica i de l'inici, l'any 2009, de la creuada contra els paradisos fiscals, anunciada pel G-20 i l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), algunes peces del sistema andorrà van començar a moure's per agafar noves posicions. Amb cert desdeny, alguns assessors fiscals es refereixen al nou escenari com “l'era de la moralitat fiscal”.

Amb els efectes de la crisi amenaçant l'economia andorrana, el Principat va encetar la creació de diversos impostos -societats, activitats econòmiques o, ja l'any 2015, l'IRPF- per avançar cap a l'homologació fiscal exigida per l'OCDE. Així, podria signar convenis per evitar la doble imposició i atraure més inversió estrangera, amb l'objectiu de diversificar la seva economia. Uns impostos, això sí, amb uns tipus de gravamen molt inferiors als que s'apliquen als països de la Unió Europea.

La banca és una bona mostra de com s'estenen els tentacles dels llinatges andorrans: els Cerqueda i els Ribas a Andbank; els Pintat, Casal i Reig a Crèdit Andorra, o els Mora a MoraBanc

Continua a la pàgina següent >>>

>>> [Ve de la pàgina anterior](#)

Paral·lelament, el 2010, Andorra va aconseguir sortir de la llista de paradisos fiscals de l'OCDE, després de signar, en només sis mesos, disset acords bilaterals d'intercanvi d'informació fiscal a demanda, per via judicial i administrativa. Els acords, considerats per Antonio Fuertes, d'Attac, com un "intent d'emetre títols d'honorabilitat a territoris que seguien emparant *de facto* l'elusió fiscal i els negocis opacs", van ser fortament qüestionats després que les investigacions periodístiques batejades com a Swissleaks i Luxleaks mostressin la continuïtat de les pràctiques opaques.

Intercanvi automàtic d'informació fiscal

Evidenciats els límits del conveni d'intercanvi sota demanda, les institucions europees van augmentar la pressió per establir nous acords que permetessin que els estats de la UE, de manera automàtica, obtinguessin dades rellevants sobre els comptes i les rendes financeres que té i obté la seva ciutadania en territoris *poc cooperatius*. El febrer de 2016, Andorra va signar un acord d'intercanvi automàtic d'informació fiscal amb la UE i es va comprometre a "prendre totes les mesures possibles" per aconseguir que entrés en vigor l'1 de gener de 2017.

En el cas d'Andorra, la informació intercanviada inclourà el número de compte, el número d'identificació fiscal, el nom, l'adreça i la data de naixement de les contribuents residents a l'estranger amb un compte al Principat. També, tot tipus de rendes, inclosos interessos i dividendes, els ingressos derivats de la venda o la transmissió d'actius i el saldo de comptes. Tot un trasbals per un Estat que, durant dècades, havia fet del secret bancari un dels seus principals atractius.

Finalment, però, el govern andorrà, tal com explica l'advocada de la Plataforma d'afectats del BPA Gemma Martínez, va anunciar que començaria a intercanviar la informació el 2018 pels comptes de persones físiques superiors a un milió de dòlars (amb dades de 2017) i el 2019 pels inferiors a aquesta quantitat (amb dades de 2018). Una modificació que suposaria un any més de marge per tota aquella gent que té comptes no regularitzats amb menys d'un milió de dòlars. Així mateix, l'intercanvi de dades sobre persones jurídiques es limitaria a aquells comptes que superessin els 250.000 dòlars i s'iniciaria l'any 2019. Avui, el text de la llei andorrana que permetrà el desplegament de l'intercanvi automàtic d'informació ja ha passat tots els tràmits parlamentaris i, molt probablement, serà aprovat el proper 1 de desembre pel Consell General.

L'estratagema del govern andorrà, però, no ha passat desapercibuda davant les institucions europees. El juliol de 2016, el Parlament Europeu va publicar una resolució sobre mesures fiscals, en què "lamentava que Andorra i Mònaco" hagin posposat el termini inicialment previst. El text també sol·licita a la Comissió Europea que "controlï de prop l'aplicació efectiva" de l'acord i adverteix que "algunes jurisdiccions no cooperatives, com Andorra, compleixen les normes

El text de la llei que permetrà el desplegament de l'intercanvi automàtic d'informació ja ha passat tots els tràmits parlamentaris i hauria de ser aprovat l'1 de desembre

Els dipòsits de títols de deute públic emès pel govern restaran immunes a la transparència de la normativa, sempre que no superin un saldo mitjà anual de 50.000 dòlars

d'intercanvi d'informació, però s'estan convertint en jurisdiccions amb baixos nivells impositius".

El text, promogut -entre altres- per l'eurodiputat del grup europeu dels Verds Ernest Urtsun, va ser rebut amb indignació pel govern andorrà, que va arribar a queixar-se telefònicament a les membres de l'equip de treball de l'europarlamentari d'ICV.

Fórmules per 'desaparèixer'

Mentrestant, molta gent titular de comptes no regularitzats s'afanya a buscar fórmules per desaparèixer del radar de l'acord abans que sigui massa tard. Segons Miguel Ángel Mayo, portaveu del Sindicat de Tècnics d'Hisenda (Gestha), aquesta clientela de la banca andorrana no es va acollir a l'amnistia fiscal promoguda pel ministre espanyol Cristóbal Montoro l'any 2012 perquè "no creien que el secret bancari de què gaudien es trencaria tres anys després".

De fet, segons dades de l'Agència Tributària, dels 25.000 milions que va fer aflorar l'amnistia, només 4.000 milions d'euros es van regularitzar des d'Andorra. Una quantitat baixa si tenim en compte que ha estat un dels destins històrics predilectes del diner negre espanyol. Més tard, amb l'esclat del cas Pujol

i la intervenció de BPA, la desconfiança cap al Principat es va disparar entre la gent evasora. Sobretot perquè, amb el termini per acollir-se a l'amnistia exhaurit, la comunicació de les seves dades els pot suposar sancions de fins un 150% del valor dels béns ocultats a la hisenda espanyola.

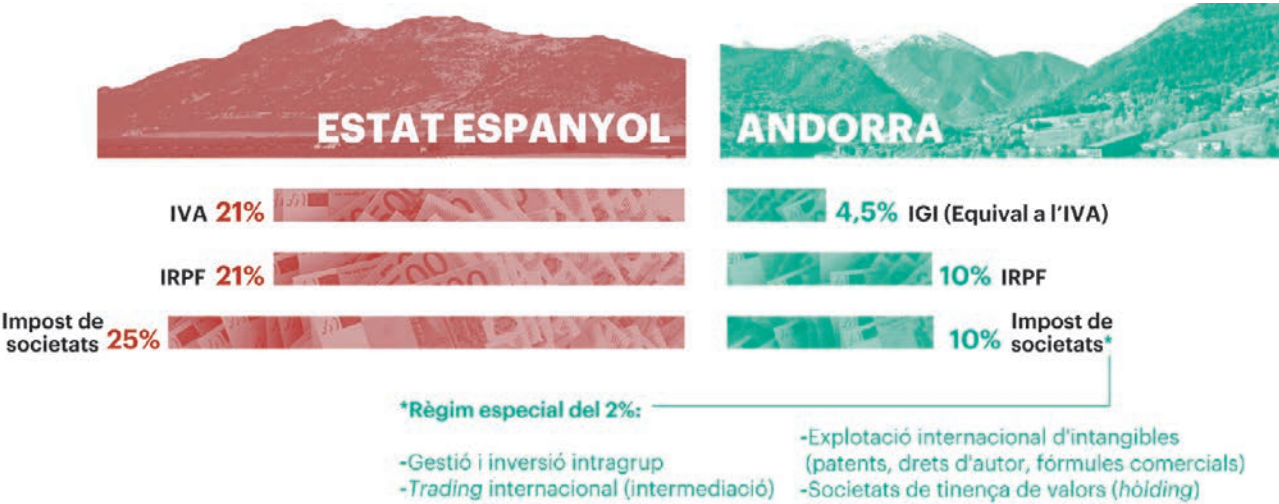
Per tant, avui, les persones que encara es refugien a l'altra banda de la frontera estan sortint "a marxes forçades", assegura Mayo. Però, com? Els mecanismes inclouen des de sofisticades operacions de blanqueig per les que tenen més recursos fins a les maletes plenes de bitllets que creuen la frontera de la Farga de Moles o la compra de joies, passant per les esquerdes que ofereix la mateixa llei andorrana, que exclou els comptes vinculats a determinats productes i inversions de l'intercanvi automàtic.

Opacitat garantida per llei

El ministre de Finances i portaveu del govern, Jordi Cinca, ja va dir -el febrer de 2016- que la normativa andorrana buscava fórmules "per mantenir l'atractiu de la plaça financera". Per a les persones que posseeixen capital no declarat, un dels *atractius* que inclou la llei, que és a punt d'aprovar-se, resideix en el fet que els comptes de plans de pensió amb aportacions

DESHARMONIA FISCAL

Vallbanc és l'entitat, propietària del fons voltor americà J.C.Flowers, que ha heretat els comptes 'no sospitosos' de la intervinguda BPA

Duana de la Farga de Moles, entre la Seu d'Urgell i Andorra, vigilada pel Cos Nacional de Policia espanyola i la Guàrdia Civil

anuals que no superin els 50.000 dòlars no estaran subjectes a l'intercanvi automàtic d'informació.

Igualment, els dipòsits de títols de deute públic emès pel govern també restaran immunes a la transparència, sempre que no superin un saldo mitjà anual de 50.000 dòlars. Curiosament, durant el 2016, el govern andorrà ha fet quatre emissions successives de bons del tresor. Un producte que suposa una oportunitat d'esquivar l'acord, per a tota aquella gent que pateix pels seus diners no regularitzats. Segons el mateix ministre Cinca, a la darrera emissió, feta el 12 d'octubre passat per un import de 100 milions d'euros, les sol·licituds de compra van arribar als 400 milions d'euros, quadruplicant l'import del valor del deute emès. Sorprenent, sobretot si es té en compte que es tracta de bons amb un interès exigü que ronda el 0,75% anual.

Campi qui pugui

Diverses fonts fiscals i bancàries no dubten a afirmar que la majoria de les grans fortunes, assessorades des dels millors

Dimissions pel cas BPA

El març de 2015, el Tresor dels Estats Units va declarar la BPA com una "institució estrangera sotmesa a preocupació de primer ordre en matèria de blanqueig de capitals" i, en conseqüència, va proposar excloure-la del sistema financer nord-americà i va animar la resta de països a adoptar mesures similars.

Davant aquesta intervenció, el Govern d'Andorra va crear l'Agència de Resolució d'Entitats Bancàries (AREB), a la qual va atribuir la tasca de resoldre l'entitat financera afectada de manera ordenada i de contrarestar els efectes negatius que es poguessin derivar de la seva crisi. Un any i mig després, però, el cas BPA ha generat un seguit de demandes per danys i perjudicis contra el govern i les entitats supervisores andorranes interposades per la

clientela de l'entitat, s'ha convertit en el principal problema d'imatge del Principat i continua trasbalsant la seva vida política.

El seu darrer efecte ha estat la dimissió del ministre d'Administració Pública, Jordi Alcobé, que ha reconegut que, durant un any i mig, havia compatibilitzat el seu càrrec al govern d'Antoni Martí amb feines remunerades per la BPA, una activitat expressament prohibida per llei.

Un mes abans, la consellera general Meritxell Mateu –que, entre els anys 2012 i 2013, va rebre 48.000 euros per un assessorament a l'entitat intervinguda– ja havia deixat el seu càrrec. Aquests pagaments, efectuats per la societat panamenya que utilitzava BPA com a caixa B, no haurien estat declarats, fet que Mateu va afirmar desconèixer.

>>> Ve de la pàgina anterior

bufets d'advocats, ja fa temps que van treure els seus diners d'Andorra per traslladar-los a paradisos fiscals on encara es manté el secret bancari. Altres evasores, probablement amb un nivell de recursos inferior, opten per passar els diners en efectiu a través de la duana, on s'ha detectat un canvi de tendència sorprenent. Si tradicionalment el diner viatjava de l'Estat espanyol a Andorra, ara, els maletins fan el viatge invers. El 2015, la Guàrdia Civil va confiscar 1,4 milions d'euros que sortien d'Andorra i, durant els primers deu mesos de 2016, tot i que encara no hi ha xifres oficials publicades, la policia fronterera ha assegurat a la DIRECTA que la totalitat dels diners confiscats a la duana tenien com a destí l'Estat espanyol.

El 2015, la Guàrdia Civil va confiscar 1,4 milions d'euros que sortien d'Andorra i, durant els primers deu mesos de 2016, s'ha mantingut la tendència de fugida monetària cap a l'Estat espanyol

Les persones no residents que tenen propietats immobiliàries sense regularitzar estan venent o substituint la propietat formal de les seves possessions

Altrament, segons va fer públic el mes d'octubre el *Diari d'Andorra* citant fonts del Gremi de Joiers i Rellotgers, a l'interior del Principat, durant els darrers mesos, s'ha produït un increment important de la venda de joies, en bona part pagades en efectiu. Tradicionalment, els articles de luxe han estat una de les formes emprades per donar sortida al diner negre, però, des de l'inici de la crisi, les vendes havien baixat notablement.

Un altre dels efectes visibles de la proximitat de l'entrada en vigor de l'intercanvi d'informació és, segons diverses fonts, la distorsió en el mercat immobiliari. Les persones no residents que tenen propietats immobiliàries sense regularitzar estan venent o substituint la propietat formal de les seves possessions. Preus per sota de mercat, cessions i el retorn a escena dels -en altre temps mítics- prestanoms (els *testaferros* andorrans) són alguns dels indicadors que, segons les fonts consultades, demostrarien la pressa que té alguna gent per desempallegar-se de les seves propietats abans que acabi l'any.

De l'evasió a l'elusió

Paral·lelament al procés que ha de donar lloc a l'intercanvi automàtic d'informació fiscal, Andorra ha negociat el Conveni de no Doble Imposició (CDI) amb diversos països. El darrer, signat amb l'Estat espanyol, va entrar en vigor el febrer de 2016 i, en paraules del ministre d'Afers Estrangers andorrà, Gilbert Saboya, és "un element clau de l'estratègia de posar Andorra en situació de competir".

I és que, el model de fiscalitat agressiva adoptat pel Principat andorrà durant els darrers anys s'enfrontava amb un llast enorme per atraure inversió estrangera i afavorir la competitivitat de les empreses nacionals a l'exterior: la doble imposició. Aquesta situació comportava que una mateixa activitat econòmica fos gravada a dos països diferents, de manera que la càrrega fiscal augmentava i es desincentivava l'empresariat d'un país en oferir serveis en un altre i viceversa. La finalitat del CDI és, doncs, establir el repartiment de competències entre els dos estats a l'hora de gravar les rendes i, de retruc, suposa un aval del govern espanyol a la reforma del sistema fiscal andorrà.

Tal com explicava un assessor fiscal del bufet català Duran Sindreu l'any passat en una xerrada, és gràcies a la signatura del CDI que la baixa fiscalitat andorrana esdevé atractiva per a les empreses espanyoles. Per la seva banda, la Confederació

Mariano Rajoy, acompanyat de Cristóbal Montoro, va viatjar fins Andorra per signar el CDI. Per primer cop un cap d'Estat espanyol visitava el país

La banca gestiona recursos per valor de **45.000 milions d'euros**

Amb la darrera amnistia fiscal, només van aflorar **4.000 milions d'Andorra**

Un país atractiu per esportistes i 'youtubers'

Les rendes de particulars també són objecte del Conveni per evitar la Doble imposició signat entre Andorra i l'Estat espanyol. El president de l'Associació d'Assessors Fiscals d'Andorra, Jean-Michel Rascagneres, apunta que el conveni pretén atraure cap a Andorra ciutadania espanyola jubila da que, un cop convertida en resident andorrana, aconsegueix un notable estalvi fiscal. Tanmateix, hi ha altres modalitats, com la residència per a professionals amb projecció internacional. En aquest cas, es tracta de pescar persones que desenvolupen una activitat professional d'interès científic, cultural o esportiu, que, per accedir-hi, han de dipositar l'import de cinquanta mil euros a l'Institut Nacional Andorrà de Finances.

La martingala no és nova. Per Andorra, hi ha passat molta gent esportista -com Arantxa Sánchez Vicario, Carlos Sainz o Rubén Xaus- i també "professionals d'interès cultural" com Montserrat Caballé o Judit Masco. La consultora internacional Bradley Hackford, especialitzada en canvis de residència fiscal per a grans fortunes i patrimonis, enguany, situa Andorra a la quarta posició del rànquing de les millors jurisdiccions per residir, per darrere de Malta, Antigua i Barbuda i el Regne Unit.

Un fet que han considerat prou atractiu alguns dels *youtubers* més reeixits del moment com Vegeta777, Willyrex i TheGrefg, que van establir la seva residència a Andorra l'estiu d'aquest 2016.

Els bufets d'advocats 'top' fan d'ambaixadors del model fiscal andorrà

Gemma Garcia i Marc Iglesias
@gemma_g_fabrega / @La_Directa

Prop de 200 empresaris espanyols i andorrans es van reunir al Casino de Madrid, a les acaballes de l'any 2015, per escoltar les oportunitats d'inversió del Principat, arran de la signatura del Conveni de no Doble Imposició (CDI). En aquesta ocasió, la jornada promoguda per les empreses S&R Estrategias Empresariales i MB Comunicación va comptar amb la presència del ministre de Finances andorrà Jordi Cinca i el patrocini del grup financer Crèdit Andorrà.

Amb el *know-how* de bufets d'advocats nostrats com Durán-Sindreu, Uría y Menéndez, Cuatrecasas o Garrigues, les sessions informatives han recorregut diverses poblacions durant el darrers dos anys: Barcelona, Granollers, Tortosa, Figueres, Badalona... Als materials informatius que han utilitzat per a les presentacions, s'exposen les virtuts de la fiscalitat andorrana i els avantatges de les diferents estructures empresarials. L'objectiu: convèncer els inversors que, malgrat alguns escàndols com

el cas Pujol o el cas BPA, Andorra és capaç d'oferir-los seguretat jurídica i que el CDI suposa una oportunitat excel·lent per a tots aquells interessats en "l'optimització fiscal".

En resposta a les preguntes de la DIRECTA, el despatx Durán-Sindreu assegura, sense donar dades, que alguns dels seus clients ja han decidit traslladar l'activitat econòmica al Principat, un fet que també confirma el soci fiscal de Cuatrecasas Joan Hortalà, que va col·laborar amb el projecte de redacció de l'impost de societats i sobre la renda de la gent no resident a Andorra.

A més del despatx Uría Menéndez, el bufet líder en facturació a l'Estat espanyol, Garrigues, ha rebutjat parlar amb la DIRECTA argumentant que l'assessorament que van prestar al govern andorrà durant la negociació del conveni per evitar la doble imposició els empeny a mantenir-se al marge de valoracions. ◀

Seu del bufet Cuatrecasas, a la confluència del carrer Còrsega i l'avinguda Diagonal de Barcelona

La Guàrdia Civil ha confiscat 1,4 milions d'euros que s'intentaven introduir a l'Estat espanyol

Cada nova empresa creada a Andorra només ha generat 1,08 llocs de treball

Empresarial Andorrana (CEA) considera que "els empresaris que volen aprofitar el CDI amb Espanya busquen les millors estructures d'optimització fiscal". Una expressió que, per a Montse Segú, de Fiscalitat Justa, és un eufemisme d'elusió d'impostos: "Andorra ha fet la transició de l'evasió a l'elusió fiscal, legal però èticament reprovable", sentència.

El mateix president de l'Associació d'Assessors Fiscals d'Andorra i actualment advocat de la família Pujol a Andorra, Jean-Michel Rascagneres, reconeix que el CDI afavoreix més les empreses espanyoles que les andorranes, ja que poden establir la seva base de tributacions a Andorra per desenvolupar-se cap a l'exterior amb un estalvi considerable.

Malgrat l'atractiu fiscal del Principat i les expectatives generades pel govern d'Antoni Martí sobre l'arribada d'inversió estrangera, de moment, les grans empreses no s'hi han establert. Per ara, segons diverses fonts, només hi han aterrat franquícies de societats com Subway, Saltoki o FNAC. Amb actitud optimista, Rascagneres assegura que, tot i així, "hi ha interès perquè s'estan rebent moltes sol·licituds d'informació".

Les xifres sobre inversió estrangera

L'optimisme, però, no es tradueix en xifres. Recentment, el Govern andorrà va despenjar les dades d'inversió estrangera de la pàgina d'ACTUA, l'organisme públic que promou la diversificació econòmica del Principat. La raó, segons el Departament de Comunicació del Govern, és que "eren confuses".

La veritat és que aconseguir dades sobre la inversió estrangera, no és una tasca fàcil a Andorra. Després d'un

mes llarg d'haver-les sol·licitades, finalment, el Govern ha facilitat les dades acumulades des de l'entrada en vigor de la llei d'inversió estrangera, el juliol de 2012, fins al 31 de maig de 2016 a la DIRECTA.

El primer element rellevant és la diferència entre el nombre de sol·licituds autoritzades (2.248) i les formalitzacions (1.799) i, més encara, entre la inversió inicialment prevista per les sol·licitants (346 milions d'euros) i la que finalment es du a terme (190 milions d'euros). A banda de la significativa distància entre els imports previstos i els formalitzats, cal tenir en compte que aquestes dades no han pogut ser comprovades pel Govern. Tal com va reconèixer l'abril denguany el ministre de Turisme i Comerç, Francesc Camp, responent una pregunta escrita d'un diputat del Grup Parlamentari Liberal, "per analitzar els comptes de societats procedents de la inversió estrangera, cal creuar el registre d'inversió estrangera amb el registre de dipòsit de comptes, tasca que encara no hem dut a terme".

L'altre aspecte interessant és que el creuament entre el nombre d'empreses creades gràcies a la inversió estrangera des de 2012 i el nombre de nous llocs de treball generats des de la mateixa data ens mostra que cada nova empresa creada ha generat només 1,08 llocs de treball. Una xifra que revela que el tipus de negocis establerts disten molt de les grans empreses que el Govern d'Antoni Martí prometia atraure cap al Principat.

Per acabar-ho d'adobar, fonts del sector bancari i empresarial, asseguren que és impossible distingir quantes d'aquestes noves empreses corresponen a l'arribada de capitals estran-

gers atrets per la fiscalitat andorrana i quantes a persones no residents amb diners sense regularitzar que estarien creant empreses amb l'objectiu de contractar-se elles mateixes i obtenir una residència de treball. Fer-ho, els permetria escapolir-se de l'intercanvi automàtic d'informació fiscal, ja que, per la seva condició de resident, les entitats andorranes no haurien de comunicar automàticament les seves dades a la hisenda espanyola. Una més de les diverses ombres que enfosqueixen la pretesa transparència del país dels Pirineus. ◀

Malgrat les expectatives generades pel govern d'Antoni Martí, per ara, només hi han aterrat franquícies de societats com Subway, Saltoki o FNAC

És impossible distingir quantes de les noves empreses corresponen a capitals estrangers atrets per la fiscalitat i quantes a no residents amb diners sense regularitzar

Civisme: de qui és el carrer?

Fa deu anys, un nou 'model de convivència' va transformar la vida a l'espai públic de la ciutat de Barcelona. Ara, la qüestió torna al terreny de la política municipal i el nou equip de govern afronta el debat amb moltes incògnites

Manel Riu i Emma Torres
@socenmeini / @La_Directa

L'any 2005 es va fer fort un corrent d'opinió que defensava la necessitat de perseguir els anomenats actes incívics i l'alcalde Joan Clos va reaccionar amb les noves ordenances

Malgrat les aproximacions entre l'Ajuntament de Barcelona i les artistes de carrer dels últims mesos, algunes continuen sentint-se perseguides per la policia

Enguanys, fa una dècada que es va aprovar l'"ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana". L'any 2006, aquesta regulació va suposar molt més que un canvi en la normativa municipal. Uns mesos abans, s'havia fet fort un corrent d'opinió que defensava la necessitat de perseguir els anomenats actes incívics i l'alcalde Joan Clos va reaccionar amb aquest text, conegut com a Ordenança del Civisme. La nova norma va prohibir pràctiques fins llavors legals com beure alcohol al carrer o dormir en un banc.

Entre l'estiu de 2005 i el febrer de 2006, aquest debat va sacsejar amb força la política municipal. Alguns mitjans de comunicació van mostrar una forta preocupació pels problemes de convivència ciutadana, tal com explica la regidora de CiU Maite Fandos al documental *2006: Any del civisme*: "Aquesta ordenança és conseqüència, entre altres coses, dels mitjans de comunicació. *La Vanguardia* ha fet un favor a la ciutadania agafant un tema que preocupa i portant-lo a la primera plana de l'actualitat".

Enmig de la polèmica, el 12 de desembre de 2005 l'Ajuntament de Barcelona va convocar una audiència pública per debatre el projecte de normativa. Ada Colau va assistir-hi com a públic i va intervenir per posicionar-se totalment en contra del text. "L'ordenança es fa perquè aquest Ajuntament té por de la ciutadania i el que vol és controlar-la", va afirmar l'actual alcaldessa. Jaume Asens i Gerardo Pisarello també van oposar-s'hi en un article al diari *El País*. "Converteix els més vulnerables en caps de turc del malestar social", signaven els actuals tinent d'alcalde. Deu anys després de l'aprovació, el context polític de la ciutat ha viscut molts canvis, però l'ordenança continua sent vigent.

Una de les pràctiques més recurrents prohibides al text municipal és la venda ambulants. Aquest tipus d'activitat és la que més s'ha sancionat a partir de l'ordenança. D'altra banda, el consum d'alco-

hol a la via pública també concentra un gran nombre de denúncies. Algunes persones multades consideren que no es fa per protegir el descans del veïnat, sinó que s'actua arbitràriament. Un dels agents cívics de Gràcia coincideix amb la crítica: "A vegades, veuen un grup fent *botellón* i passen i, altres vegades, es troben una parella que no molesta ningú fent una cervesa i la multen".

Una barrera més per les persones sense llar

El text municipal inclou referències a la mendicitat. Un exemple és l'article 35.2, que prohibeix l'oferiment de béns i serveis a les persones que es troben dins d'un vehicle, basant-se en el dret dels ciutadans de "transitar per la ciutat de Barcelona sense ser molestats o pertorbats".

Segons dades de la Fundació Arrels, l'any 2011, es van imposar fins a 1.056 denúncies a persones sense sostre per incomplir l'ordenança, incloent el cas d'un home que acumulava un deute de 7.486 euros en multes. Aquest deute es va acabar condonant i, des de llavors, la freqüència d'aquests casos ha minvat molt. Joaquim Forn, exregidor de CiU encarregat de la Guàrdia Urbana, defensa l'actuació de l'antic consistori: "Si un veí truca per denunciar-ho, estàs obligat a actuar. A banda, es va arribar a un acord perquè aquestes multes no s'arribessin a cobrar".

Per al director d'Arrels, Ferran Busquets, alguns articles de l'ordenança són punitius amb les persones sense llar perquè no es té en compte la seva situació de vulnerabilitat. Per exemple, el que fa referència a les necessitats fisiològiques: "Una cosa és un ciutadà que pot fer-ho en un bar o a casa seva i l'altra és algú que no té aquesta possibilitat".

Els sons del carrer demanen pas

L'entrada en vigor de l'ordenança va fer créixer el nombre de multes imposades a la gent que fa música al carrer i també els

Diferents moments de la manifestació contra l'Ordenança de Civisme que es va fer a Barcelona el 20 de desembre de 2005 / ORIANA ELIÇABE

decomisos d'instruments. Segons la Guàrdia Urbana, l'any passat, se'n van requisar 1.024. Estan emmagatzemats i sense cap ús a l'edifici de l'antiga Casa de la Premsa de l'avinguda Rius i Taulet.

Malgrat les aproximacions que s'estan produint entre l'Ajuntament i els diversos col·lectius d'aquest gremi els últims mesos, alguns d'ells continuen sentint-se perseguits per la policia. "Com a artistes, som invisibles per la llei. La nostra activitat és cultural i això no es reconeix".

A banda, l'Ajuntament està treballant en l'elaboració d'un conveni per regularitzar la situació d'algunes d'aquestes persones, seguint un model que ja s'aplica a Ciutat Vella. Daniel Granados, director de Cultura Viva, considera que "és un programa en positiu per reconèixer el paper de la música al carrer i donar-li una estructura jurídica".

Tot i així, les propostes del govern municipal no convencen tot el col·lectiu. Per a Alexandra Camps, una música de carrer, "van en direcció contrària al seu propi programa electoral". Granados reconeix les limitacions de la normativa vigent en aquest camp: "Ens fa falta una nova ordenança del civisme per entendre l'espai públic d'una altra manera".

Les pintades, a la cruïlla entre art i incivisme

"El problema de la prohibició és que no elimines el *graffiti*, sinó que el transformes. D'aquesta manera, s'aconsegueixen evitar els murals i les obres més elaborades i s'acaba donant referencialitat al vessant més vandàlic". Així ho relata Marc Garcia, fundador del projecte Murs Lliures. L'ordenança sanciona amb multes de 120 a 3.000 euros qualsevol tipus de pintada que sigui visible des de la via pública. Segons s'explica al text municipal, aquesta mesura pretén "pal·liar les expressions de contaminació visual" que s'havien "generalitzat de forma incontrolada".

Bru Cortacans, un jove que fa una dècada que està involucrat en el muralisme a Barcelona, lamenta la transformació del paisatge artístic de la ciutat els darrers anys: "Els veïns s'autoregulaven i el nivell artístic estava pels núvols. L'ordenança va suposar una degradació de la qualitat del *graffiti* i ens hem acostumat a la cultura del gris".

Tant el Marc com el Bru coincideixen que és molt difícil regular l'art urbà perquè "sempre existirà el vandalisme", però reclamen que s'alliberin els murs de la ciutat per a l'art: "Fins ara, la política de l'Ajuntament ha estat la negació d'una cultura", opina en Bru.

[Continua a la pàgina següent >>>](#)

"La prohibició no elimina el *graffiti*, sinó que el transforma. S'eviten murals i obres elaborades i s'acaba donant referencialitat al vessant més vandàlic", destaca Marc Garcia

"El veïnat s'autoregulava i el nivell artístic estava pels núvols. L'ordenança ha suposat la degradació de la qualitat del *graffiti* i ens ha acostumat al gris", diu Bru Cortacans

Un informe de l'OSPDH analitza la 'construcció' del civisme

Més enllà de les regulacions concretes de l'ordenança, es fa palès que el conjunt del document parteix d'una mateixa noció de l'espai públic. Per al sociòleg Miquel Fernández, la clau és el concepte en si: "El significat del civisme és un camp de batalla. Per exemple, per què no es concep l'especulació com un problema de convivència?".

L'any 2009, l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona (OSPDH) va dedicar tot un informe d'investigació a analitzar "la construcció del civisme". El document remarca que el concepte de civisme "està molt lluny de ser neutre i desconflictivitzat" i que contribueix a "valorar si un determinat comportament a l'espai públic és adequat o inadequat, acceptable o reprovable".

>>> [Ve de la pàgina anterior](#)

Articulat conflictiu amb les treballadores sexuals

La Janet és treballadora sexual i fa anys que exerceix a Ciutat Vella. És la portaveu del col·lectiu Putas Indignadas. Des del seu punt de vista, no és un document innocent: “Es buscava la gentrificació de Ciutat Vella. Expulsar els veïns de tota la vida per fer més *bonica* la ciutat”.

Durant aquests deu anys d'aplicació, s'han viscut períodes de forta tensió amb la policia: “Patíem un assetjament molt fort. Presència policial 24 hores al dia, bromes i comentaris sobre el nostre físic i moltes constants amb excuses diferents”.

Per a ella, l'ordenança no només ha estat discriminatòria, també ha estat ineficaç: “Falta fer un pas de valentia i reconèixer que l'ordenança no ha aconseguit el que buscava. Les putes, els manters, els músics... totes seguim al carrer”. La Janet també critica l'estigma que hi ha al voltant de la seva feina: “Nosaltres cobrem més de 600 euros al mes. Molts es preocupen més per la nostra feina que per l'esclavisme que es dona en camps com l'agrícola o el tèxtil. El que preocupa és que ens apoderem de la nostra sexualitat”.

Els esplais, contra les limitacions al joc

Gran part de les entitats d'educació en el lleure utilitzen les places i els carrers quotidianament. L'any 2013, l'associació Esplais Catalans va demanar la derogació de les diferents ordenances de civisme de Catalunya: “Denoten una ignorància manifesta de les necessitats i la particularitat de les entitats i menyspreen del tot el concepte d'espai públic”.

L'ordenança dedica l'article 31 a regular el joc: “Es prohibeix la pràctica de jocs a l'espai públic que causin molèsties de certa intensitat als veïns”. Als articles següents, el text municipal explicita la prohibició de fer jocs d'habilitat amb patins i monopatins fora dels anomenats *skateparks*, però no arriba a concretar què determina si s'estan produint o no les “molèsties de certa intensitat”. Dani Costa, de l'equip de direcció d'Esplais Catalans, creu que la normativa “limita una eina essencial per al desenvolupament dels infants i els joves”. Costa opina que s'ha imposat una visió “exclusivament adulta” i opta per “redefinir l'espai públic tenint en compte les necessitats dels infants”.

Deures a mig fer per a Barcelona en Comú

Quan es va presentar a les eleccions, Barcelona en Comú (BeC) es proposava “derogar les normes de l'actual ordenança que faciliten abusos de poder sobre les persones més vulnerables i l'estigmatització de col·lectius i persones”.

Des que va arribar a l'alcaldia, l'equip de Colau no ha introduït cap canvi en la normativa, però tampoc no ha contradit la proposta inicial. Fonts municipals asseguren que s'està fent un “procés de revisió exhaustiu” de l'ordenança. Aquest procés comptaria amb la col·laboració de totes les àrees implicades, des de serveis socials fins a la Guàrdia Urbana, i es troba en una primera fase d'anàlisi.

Fa uns mesos, Jaume Asens, que és l'encarregat de liderar la revisió, va situar la presentació d'una proposta alternativa al febrer de l'any 2017. Joaquim Forn (CIU) defensa el llegat i la continuïtat de l'ordenança: “És absolutament necessària. En general, qualsevol associació de veïns també la defensaria. Si cal, estem disposats a matisar-la i millorar-la”. El consistori no vol avançar detalls dels canvis. Asens necessita acordar el contingut de la proposta amb altres forces polítiques per aconseguir aprovar-la i ha optat per la prudència. Tot i així, les perspectives del govern per aprovar una nova ordenança són optimistes. ◀

Conviure i fugir

L'autor passeja per la nit del centre de Barcelona i reflexiona sobre l'impacte de l'Ordenança del Civisme sobre la vida al carrer.

Adrián Crespo
@crespix

La primera setmana de novembre fa un fred que pela a Barcelona i, quan cau el sol, l'espai públic, el carrer, no convidava a ser ocupat. Malgrat tot, Ciutat Vella és moviment perpetu fins i tot la nit més fosca; aquí, els usos de les voreres i les places es multipliquen per l'acció de turistes, músics, gent sense llar, prostitutes, gent que va de festa i *skaters* i el fred per si sol no pot esborrar tot d'una la remor de la ciutat.

A la plaça Reial, un dels nuclis d'oci del districte, és l'hora de sopar; les terrasses dels restaurants, a l'empara de les porxades i d'estufes de propà, es distribueixen amb ordre militar encerclant l'espai interior per on amb prou feines creuen cinc o sis vianants. Quatre músics de carrer recullen els instruments i el contrabaixista ens parla de la famosa ordenança, amb el to de qui ja està acostumat a bregar amb ella. La cosa no ha millorat pel que fa a la tolerància amb la música al carrer, diu, i acusa l'alcaldeessa actual de ser “més fatxa” que el seu antecessor; de fet, assegura que ella i Trias són “amiguets”. Els coneix tots dos perquè fa molts anys que toca el contrabaix als carrers de Barcelona i perquè, per això mateix, ha estat en algunes taules a l'Ajuntament on s'ha tractat el tema. “Ja tinc 7.500 euros en multes”, diu; la mateixa quantitat que algun dels seus companys de la banda. La Guàrdia Urbana continua actuant amb la mateixa intensitat que abans per acabar amb la música al carrer. Però ells també. La raó que ens dona el contrabaixista és la mateixa que diu que va donar un dia al cap de la Guàrdia Urbana: “No deixaré d'expressar-me”. Quan marxen, el cambrer de la terrassa on acaben de tocar, testimoni privilegiat, ens

Esplais Catalans va demanar la derogació de les ordenances arreu de Catalunya: “Denoten ignorància de les necessitats del lleure i menyspreen el concepte d'espai públic”

El consistori no avança detalls dels canvis que prepara. Asens necessita acordar el contingut amb altres forces polítiques per aconseguir aprovar-la i ha optat per la prudència

gir de la multa a Ciutat Vella

ona durant la segona setmana de novembre. Constata el grau d'afectació
carrer: en parla amb personal dels bars, 'skaters', gent sense llar i músics de carrer

L'Omar fa trenta anys que viu
als carrers de Barcelona.
Parlem amb ell a la plaça Reial
/ VICTOR SERRI

Anualment, l'Ajuntament
de Barcelona confisca
centenars d'instruments
de músics de carrer
/ BRAIS G. ROUCO

explica que la policia “segresta” els instruments als músics tot sovint i que, en canvi, no actua amb la mateixa contundència amb els captaïres.

Prop de la Rambla i també a cobert sota la porxada, l'Omar seu sobre un matalàs mentre espera el seu amic Tommy, que ha anat a pixar dins un bar. Fa trenta i quinze anys respectivament que viuen a la ciutat i l'Omar diu que sempre el trobarem allà. Mai no els han multat per estar al carrer? Els diuen que es moguin “i prou”. “Només multen els que es posen agressius, els que van amb el cartró de vi”. Els que desafien l'autoritat de la Guàrdia Urbana, entenem que vol dir. Amb picardia als ulls, l'Omar mou la mà, fa ones i basteix la metàfora: “La vida continua. És com el curs d'un riu. Es desvia i segueix”. Per molt que les rescloses de l'autoritat policial provin de posar límits al carrer, el seu dia a dia és massa líquid, inabastable. Ara aquí, ara allà. I, malgrat tot, recorda: “Sempre em trobes a la plaça Reial”.

Uns metres enllà, la Rambla puja més buida de gent que a l'estiu o durant una nit de festa qualsevol. Hi ha prostitutes que volen parlar amb clients, però no amb periodistes i persones que acaben de treballar, que tornen a casa o que busquen bars oberts amb certa angoixa. En Dan treballa en un d'aquests bars i, com a persona que coneix Ciutat Vella de nit i que, a més, hi ha viscut, ell també té topades amb l'ordenança. Aquest mateix estiu, per pixar en un carreró una nit de borratxera. I rememora el 2011 com l'any de les tres multes, per pixar i per beure al carrer davant de la discoteca Apolo, on el van abordar dos secretes. Un d'aquests tres cops va proposar a l'autoritat competent que li

perdonés la multa si explicava un acudit. En un exercici d'aleatorietat i poc sentit de l'humor, l'hi van apujar.

'Skate' tolerat, sense cervesa

Més lluny, a la part alta de Ciutat Vella, a la plaça dels Àngels, on s'ajexca el Museu d'Art Contemporani (MACBA), trobem un enorme espai de ciment, probablement, la pista de patinatge més gran de la ciutat. Ens preguntem si, en aquest cas, la Guàrdia Urbana, d'acord amb l'article 30 de l'ordenança, que prohibeix jugar amb monopatins “fora de les àrees destinades a l'efecte”, posarà multes a tort i a dret. Parlem amb l'Alex i el Javier, que fumen i beuen unes cerveses asseguts en una banda de la plaça, recolzats sobre els seus *skates*, com tants altres al nostre voltant. Diuen que mai no els han dit res per patinar. Procuren no circular per vies molt transitades, on saben que sí que els multarien amb més facilitat, però, de fet, diuen: “Al MACBA -a la plaça- ens deixen patinar”. En realitat, consideren que seria paradoxal que penalitzessin l'*skate* quan l'Ajuntament de Barcelona el fa servir com a “reclam turístic” i el fa aparèixer a tots els anuncis de la ciutat.

Però, aquí no ve mai la policia, doncs? Sí, però els multen per beure. Cada dia pels volts de la mitjanit o les dues, quan tanquen els bars, la Guàrdia Urbana fa batuda i “atura la furgona” a la plaça. Han de sortir pitant, llavors; amb el risc que, ara sí, els multin per dur la cervesa a la mà. Un venedor ambulant ens ho confirma; i també que s'hi estan una estona. A hores d'ara, però, als voltants de les deu de la nit, aquí beu llaunes qui vol. Com el fred, l'ordenança per si sola no pot esborrar tot d'una la remor de la ciutat. ◀

“Només multen els que es posen agressius, els que van amb el cartró de vi”, ens diu l'Omar a la plaça Reial. Els que desafien l'autoritat de la Guàrdia Urbana, entenem que vol dir

A la plaça dels Àngels, davant del MACBA, cada dia pels volts de la mitjanit o les dues, quan tanquen els bars, la Guàrdia Urbana fa batuda i “atura la furgona” a la zona peatonal

Boaventura de Sousa Santos, sociòleg

“Vivim en societats políticament democràtiques i socialment feixistes”

Xavier Puig i Sedano
@xavierps7

Ni un segon de treva. Boaventura de Sousa Santos no deixa d'escutar el seu voltant. El sofisticat cafè de l'*upper Diagonal* barceloní, on la seva atapeïda agenda ens obliga a fer l'entrevista, fa les delícies del sociòleg portuguès. No para d'observar les desenes d'homes encorbatats, entre els quals destaca l'exalcalde de Barcelona Xavier Trias. “Estan esmorzant a les deu del matí i ara començaran a treballar”, diu, fet que denota com n'està, d'allunyat, del món de la clientela que omple el local. Va ser a Barcelona per presentar el projecte ALICE, amb el qual vol apropar els sabers del Sud a la política europea. Membre del Fòrum Social Mundial, és una veu reconeguda si parlem de globalització, moviments socials o colonialisme.

Un dels pilars en què bases les teves teories és la distinció entre expectatives i experiències.

És una distinció fonamental de les societats modernes. Les experiències del nostre temps són sempre menys brillants que les expectatives de la gent. Aquesta discrepància és el progrés. El capitalisme modern exigeix que les expectatives siguin millors que les experiències, però ara estem entrant en un món en què s'ha invertit la relació: les experiències són dolentes, però les expectatives encara són pitjors. Quan entres en un sistema d'expectatives negatives, entres en un sistema que és molt difícil de ser governat democràticament. El que diu el neoliberalisme a la gent és que no hi ha alternativa. Quan el govern conservador del Brasil diu que no hi haurà cap augment d'inversió durant els propers quinze anys, el que diu a la gent és: “No comptin amb el govern”. Els governants no necessiten discutir amb tu, en tenen prou amb la nostra resignació, que és la passivitat política, i ho fan tot per aconseguir-la. Fer una política d'esquerres és lluitar fortament contra això.

I com es fa?

Vivim en societats que són políticament democràtiques i socialment feixistes. Gran part de la gent no es beneficia gens del joc democràtic, viu sota un dret de veto dels més poderosos, no viu realment el règim democràtic. Per això, la democràcia s'ha d'aprofundir a nivell institucional. A la vegada, s'han d'originar lluites extrainstitucionals al carrer; protestar, ocupar. Penso que això serà part de la nostra estratègia política durant les pròximes dècades.

Es pot reformar el sistema sense canviar de paradigma?

Cal un canvi de paradigma. El que hem de veure és si serà

a partir de les assemblees constituents originàries o no. La situació és tan greu que, en alguns països, ser d'esquerres és defensar la constitució perquè les forces que la volen canviar són tan agressives que, si ho aconsegueixen, serà en el sentit oposat del que estem parlant. Però, en altres llocs, és possible lluitar per una assemblea constituent forta. Aquesta dinàmica, aquesta tensió entre partits i moviments socials, serà part de la política. Alguns partits es quedaran amb una tensió i una contradicció interna perquè han participat d'alguns moviments; una tensió que travessarà tota la vida política de les pròximes dècades. Al meu entendre, aquesta tensió és creativa perquè crec que s'ha d'estar als dos costats.

Però la tensió no pot acabar descapitalitzant els moviments socials?

No, al contrari. El problema és el següent: primer, a Europa, som molt eurocèntrics. A l'Àfrica o l'Índia, no es pot parlar de moviments socials, no existeixen, però hi ha lluites socials. Els ciutadans s'organitzen i els donem aquest nom, però els indignats, en un principi, no eren moviments socials, eren el que diem una presència col·lectiva. Els moviments socials als quals t'has acostumat també prefereixen la influència institucional, exercir pressió al legislatiu... Van ser constituïts per a la lluita institucional i alguns ja no saben sortir al carrer. Qui surt al carrer no és el moviment, són les franges, la gent que està al marge. Per això, al meu parer, els moviments seran una part activa de la refundació dels partits. Amb aquest canvi de paradigma, seran partits moviment i han de tenir democràcia participativa interna. Els partits són estructures que tendeixen a no ser democràtiques, aquesta és la contradicció de la democràcia actual. Cal un altre tipus de partit.

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
VÍCTOR SERRI

Comentaves la necessitat d'uns moviments socials forts. Part de l'esquerra portuguesa denuncia una apropiació per part del Bloco d'Esquerda.

Sí, aquesta és la tragèdia dels partits. Per això parlo de la necessitat d'un partit diferent. Tenen una concepció propietària dels moviments, no hi saben dialogar en pla d'igualtat. Això ha passat amb el moviment ecologista: el Partit Comunista (PCP) se l'ha apropiat i ha donat un lloc als Verds dins el Parlament. Lamentablement, es pot aplicar el mateix al Bloco. No d'una manera tan radical, perquè el PCP és més dogmàtic, però similar. L'autonomia dels moviments sempre és un problema constitutiu si no tens un marc polític en què aquests moviments també tinguin la possibilitat de representar la política. En el model que intento promoure, els partits no tenen el monopoli de la representació política i són els ciutadans qui l'hauria d'assolir per altres vies.

Quin sentit té enfocar aquesta lluita des de la reforma de l'Estat nació en un moment en què impera la globalització?

Té dos vectors. El primer és que, des de 1648, amb el sistema de Westfàlia, l'Estat és l'únic agent en les relacions internacionals. Avui, sabem que és l'únic actor. A més, vivim una situació molt crítica que és el constitucionalisme global de les multinacionals. Per sobre del teu país, tens una constitució global que imposa condicions financeres al teu deute. No hi ha sobirania dels estats perquè estan dominats pel capitalisme financer. L'Estat portuguès vol augmentar deu euros el salari mínim i, l'endemà, una agència de ràting diu que les taxes d'interès del deute portuguès pugen perquè el risc per a la inversió és més alt. El segon és que l'Estat nació ha nascut amb fronteres. La idea de ciutadania i de nació estan construïdes des de dalt

i de manera excloent. A Espanya, la nació espanyola és una manera d'ocultar les nacionalitats que existeixen. A l'Equador, la nació equatoriana és una manera d'ocultar que els indígenes formen part de la nació. Al Brasil, els afrodescendents no en formen part. L'Estat és monocultural. Des de baix, és la diversitat de la societat la que està qüestionant la idea de l'Estat monocultural. A Europa, per què no acceptem la idea d'un Estat plurinacional, que és una alternativa a les independències i pot existir amb diferents conceptes de nacionalitat? Cal refundar l'Estat en el sentit de plurinacionalitat i cap a la seva democràcia profunda.

Els 'nous estats' tindrien capacitat de fer front als poders fàctics?

En un context de neoliberalisme, per a un partit d'esquerra, governar sempre és anar a contracorrent. No ho pots fer com ho faria la dreta perquè, quan ella ho fa, té el control del govern, però també el social i l'econòmic. L'esquerra no té aquests suports. Fa poc, es va evidenciar al Brasil, per això va ser tan fàcil destruir la feina feta durant els darrers tretze anys. L'esquerra va pensar que podria governar com la dreta amb altres objectius, però no ho va aconseguir i va usar mecanismes que l'han acabat destruint.

A tot Europa, creixen els populismes de dretes i, en alguns països, alternatives d'esquerra com Syriza i Podemos. A Portugal, es manté el sistema de partits.

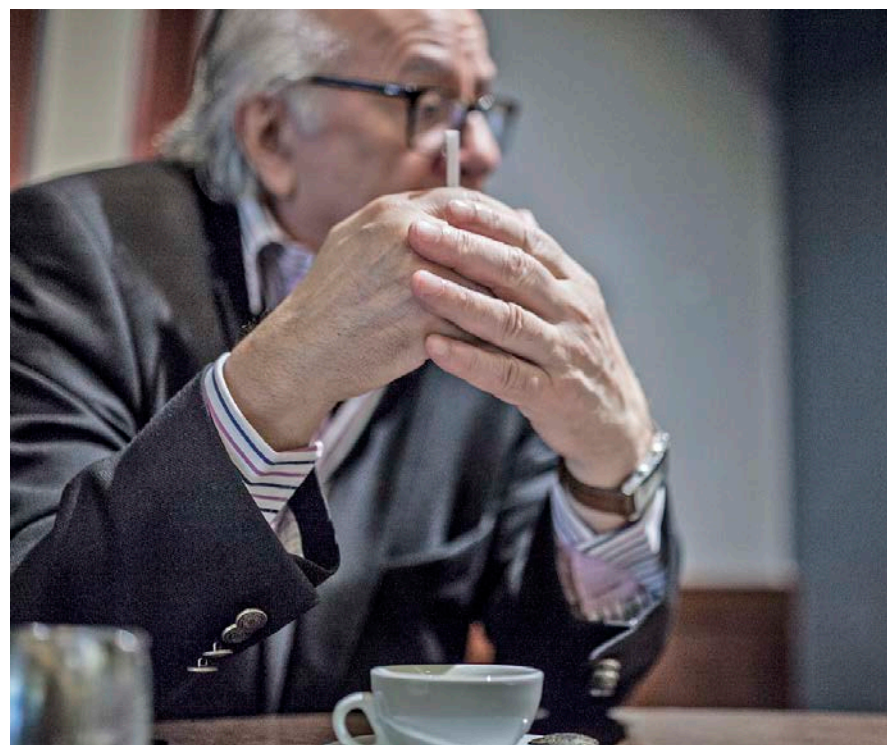
Després de cinc anys d'un govern més reaccionari que la mateixa troika, el Bloco d'Esquerda (BE) i el Partit Comunista (PCP) van consultar les seves bases -els comunistes ho van fer per primera vegada- i van dir que era millor aprovar el govern

“

Per sobre del teu país, tens una constitució global que t'imposa condicions financeres. Avui, no hi ha sobirania dels estats perquè estan dominats pel capitalisme financer

Ara mateix, Syriza està fent una política de dretes i punt. Nosaltres estem intentant fer una política d'esquerra, molt moderada, però la UE ens colpeja cada dia

”

“

La Unió Europea està alimentant el racisme perquè està controlada pel neoliberalisme, per al qual realment no hi ha polítiques ni drets socials

No som isolacionistes, però rebutgem el que tenim ara: la dictadura neoliberal per sobre dels estats. Una dictadura que està atiant la nova extrema dreta o el Brèxit

”

socialista. És una decisió meravellosa perquè, amb Syriza, vam aprendre que no es pot mantenir una confrontació directa amb la UE perquè t'humilia. Ara mateix, Syriza està fent una política de dretes i punt. Nosaltres estem intentant fer una política d'esqueres, molt moderada, però la UE ens colpeja cada dia. Portugal, Espanya i Itàlia són els únics països que no han vist un auge de l'extrema dreta. A Itàlia és diferent... però, a Espanya, van sorgir nous partits i, a Portugal, hi ha hagut una reinvençió dels partits. El PCP que hi ha ara no és el mateix que abans i el BE tampoc. De les 70 mesures que van proposar els tres partits, 60 ja han estat aprovades. Són coses petites, però és la manera de demostrar que és possible impulsar una alternativa no *austeritària*. El problema és que Brussel·les la boicoteja, vol sotmetre Europa al *transatlantic partnership*, crear una zona de lliure comerç entre Europa i els Estats Units d'Amèrica (EUA). Per això, el sistema europeu ha de ser molt similar al dels EUA: neoliberalisme pur i dur, no pot haver-hi cap govern socialdemòcrata a Europa.

Quin paper juga la UE en l'augment del racisme?

La UE està alimentant el racisme perquè està controlada pel neoliberalisme, per al qual realment no hi ha polítiques ni drets socials. L'amenaça dels drets dels ciutadans europeus crea una inseguretat enorme. Per aquesta raó, és molt fàcil que els polítics manipulin la por de la gent. Si et retallen el sou, estàs a l'atur i les polítiques neoliberals no perme-

ten el creixement d'Europa, es pot manipular la gent contra els estrangers i alimentar el racisme. Estan robant a la teva comunitat. L'extrema dreta manipula la por de la gent de perdre la poca seguretat social que té. Davant d'això, la Unió Europea és cega: vol fer el que sigui per evitar el Brèxit, però el que està fent és provocar-lo.

Louça, del Bloco d'Esquerda, està parlant de sortir de la UE...

Louça, que ara mateix no és dirigent, no parla d'acabar amb la UE, sinó d'acabar amb aquesta UE. Jo formo part del moviment de Varoufakis per democratitzar Europa. No som isolacionistes, però rebutgem el que tenim ara: la dictadura neoliberal per sobre dels estats, que està alimentant l'extrema dreta i el Brèxit. Per a nosaltres, el Brèxit no és només la dreta, també és l'esquerra. Molta gent d'esquerra va votar a favor de sortir de la UE. Jo estic segur que, si Brussel·les sacrifica la política moderada que està intentant implementar Portugal, potser d'aquí un any estarem parlant de la sortida de Portugal de la UE.

Parles d'experiències desaprovechades i, específicament, et refereixes a les dels països del Sud. Li donem l'esquena?

Què és un país del Sud? No és un sud geogràfic. Per mi, Austràlia és al sud de l'hemisferi, però és Nord. El Sud és el sud antiimperial; és el sud dels moviments, de les organitzacions,

dels pobles que resisteixen al capitalisme, al colonialisme i al patriarcat. És el sud de les lluites socials. Aquests països coincideixen molts cops amb el sud geogràfic, però també hi ha un Sud als Estats Units o dins de Barcelona. És un Sud polític i epistèmic. En aquests suds, hi ha moltes energies de resistència que nosaltres no valorem degudament. Normalment, els científics socials, els polítics de partits i els dirigents de moviments ho miren de dalt cap a baix. La idea que tu ja ho saps tot i que aquesta gent no té una idea gaire clara de com es fa la política és una concepció paternalista o materialista que destrueix la creativitat. Hi ha experiències molt importants i nosaltres no ens hi fixem, com la lluita per la propietat de la terra. La lluita dels camperols contra els megaprojectes, les carreteres, la mineria, l'explotació de petroli a la selva... Hi ha una lluita tremenda per l'alternativa al desenvolupament.

També en relació amb la forma d'Estat?

Temem la idea d'Estat plurinacional. Com s'organitza sense tot el caràcter monolític que tenim? Com es pot regir la democràcia? A Europa, pensem que l'única forma legítima de democràcia és la democràcia representativa. En canvi, la Constitució de Bolívia parla de tres tipus de democràcia: la representativa, la participativa i la comunitària. Una altra àrea és l'economia: gran part del món viu en economies no capitalistes. A molts països, el 70% de l'economia és informal; és economia camperola, indígena, de les dones, social i solidària, popular, de les cures, cooperativa... És una manera de crear el que podríem anomenar zones alliberades del capitalisme i necessitem crear-les. Els zapatistes, d'alguna manera, ens han ensenyat com podem fer, aquí i ara, una zona alliberada. Hi ha moltes realitats que sorgeixen a la resta del món, però el problema d'Europa és que pensem que, com que tenim les nostres cosetes més organitzades -amb els nostres cafès i els nostres panells-, som més desenvolupats i no hem d'aprendre res de la resta. És un prejudici colonialista que tenim des del segle XVI i ja forma part del nostre ADN, però l'hem de destruir.

En part, fer-ho també passa per canviar el model universitari?

Absolutament. Cal descolonitzar la universitat. I no només en el sentit de democratitzar l'accés, sinó també de canviar el contingut dels cursos, de revisar i descolonitzar. Nosaltres portem joves llatinoamericans o africans cap aquí i els ensenya els nostres herois; però els que trobem -als monuments i les estàtues- a les places de Barcelona són els que van matar els africans i els llatinoamericans. Imagina el teu fill jove aprenent que un heroi d'Espanya és qui va matar els teus pares, germans, ancestres... És una humiliació, un trauma. Cal descolonitzar el currículum i, per fer-ho, cal partir de la idea que s'ha de fer arribar el coneixement popular a la universitat. ◀

“El Déu de què parlo és extrainstitucional”

Què passaria si, com dius al títol del teu llibre, Déu fos activista pels drets humans?

És una pregunta molt provocadora perquè jo no sé si Déu existeix ni si és home o dona -en cas que existeixi- ni si és un o varis. Ho faig servir com a metàfora. És una manera de dir que, si existeix una divinitat, ha de ser un ens radical. Per això, si mira els drets humans, ho farà d'una manera radical, que no és la de les organitzacions pels drets humans o l'ONU. Cal mirar cap a aquells que estan més radicalment exclosos, el que anomeno exclusions abismals, els que no existeixen, els que estan a la zona del no-ser. Seria un Déu molt preocupat pels cossos racialitzats, sexualitzats, desplaçats i morts en guerra. Aquí és on hi hauria d'haver els drets humans: amb els refugiats. No visitar-los com el papa, sinó viure amb ells. Utilitzo una metàfora per mostrar que el que anomenem política de drets humans és quelcom molt hipòcrita. En parlem de la mateixa que parlem dels refugiats: com a objecte dels discursos de drets humans; però no, són subjectes.

Per què hi ha un sector de gent cristiana practicant a qui li costa arribar fins aquí?

El meu text serveix en el context europeu, té sentit per a les religions de llibre [el cristianisme, el judaisme i l'islam]. L'important és que el Déu de què parlo és extrainstitucional. És a dir, se situa al costat de l'experiència religiosa, de l'espiritualitat, però no de la institució, que és reaccionària en si mateixa i controla. Si els creients volen radicalitzar els drets humans com penso que faria Déu, ho han de fer fora de l'Església. Per això parlo d'experiència religiosa, no d'institucions. Les institucions, per mi, són massa humanes, com diria Nietzsche.

Per què és més fàcil fer-ho des de l'experiència religiosa i no des de la ideologia o l'amor a la humanitat?

El que dic no és això, sinó que obeeix al que dic al llibre *Crítica de la raó indolent*: “En contra de malgastar qualsevol experiència”. No vull malgastar cap experiència rica de transformació i l'experiència religiosa pot portar cap aquí. Però també pot ser d'una altra manera. Per exemple, la dels zapatistes a les zones alliberades, que tenen la idea que la societat futura ha de ser prefigurada ara i aquí. No dono cap privilegi a l'experiència religiosa, senzillament, és una entre d'altres. ◀

A Europa, pensem que l'única forma legítima de democràcia és la democràcia representativa. En canvi, la Constitució de Bolívia parla de tres tipus de democràcia

Imagina el teu fill jove aprenent que un heroi d'Espanya és qui va matar els teus pares, germans, ancestres... És una humiliació, un trauma. Cal descolonitzar el currículum

Apoderades a cop de bat

Una quinzena de noies del barri barceloní de Besòs-Maresme han format el primer equip de criquet femení de l'Estat espanyol. És una iniciativa del projecte Ma'isah, que treballa l'autoestima, l'apoderament i la inclusió social de les joves d'origen pakistanès

Victòria Oliveres
@VictriaVic

Wicket: estructura formada per tres pals cilíndrics verticals amb dos palets travessers al capdamunt -els *bails*, en anglès- que se situa a banda i banda de la pista rectangular central del camp de criquet. Tot i que aquesta és una paraula acceptada al Termcat, no s'utilitza àmpliament a Catalunya. El criquet, un esport de masses sobretot als països que van ser colonitzats per l'imperi britànic, és molt desconegut a casa nostra.

El 2013, dos amants d'aquest esport provinents del Pakistan van fundar la Federació Catalana de Criquet, que compta amb una quarantena de clubs a Catalunya, i l'any passat es va inau-

No va ser fàcil que les noies s'apuntessin a l'activitat. Van passar mesos fins que es va conformar un grup d'una desena de jugadores i, a poc a poc, es va anar creant cohesió

L'equip de criquet, però, "només és la punta de l'iceberg" d'un projecte que vol que les joves pakistaneses del barri del Besòs surtin del circuit escola-casa

gurar el primer camp oficial per a la pràctica d'aquest esport a Vidreres. El criquet també es juga als carrers, però gairebé només ho fan persones que han arribat de l'Índia o el Pakistan.

A Catalunya, aquest esport només el practiquen homes, amb una excepció: l'equip de quinze noies adolescents d'entre tretze i divuit anys que, cada setmana, entrena en un camp del barri de Besòs-Maresme de Barcelona. De fet, no només són pioneres als Països Catalans, són el primer equip de criquet femení de l'Estat espanyol. La majoria d'elles són d'origen pakistanès i han arribat a Catalunya a través del reagrupament familiar; dues noies marroquines completen el grup. Han decidit anomenar-se Ma'isah, que en urdú significa "caminar amb orgull".

L'equip es troba setmana rere setmana per entrenar, però encara no ha pogut jugar mai cap partit. La coordinadora, Aïna Coscollola -que durant els darrers mesos ha fet una immersió en el funcionament i les normes d'aquest joc- i Anna Porta -que s'ha afegit al seu equip de treball- proposen el tipus d'entrenament i els exercicis a les noies, però són elles qui té l'última paraula i fa suggeriments. "Abans de tot, fem una assemblea en què, entre totes, decidim el que farem", ens explica la Zulaikha, una de les jugadores. Algunes de les noies aterren a l'equip quan fa pocs mesos que són a Catalunya; és per això que, a vegades, les mateixes jugadores fan de traductores a l'urdú, però sense deixar de fer servir el català com a llengua vehicular per facilitar l'aprenentatge de l'idioma.

Espai de trobada i confiança

L'equip de criquet, però, "només és la punta de l'iceberg" d'un projecte que vol que les noies pakistaneses del barri del Besòs surtin del circuit escola-casa, explica la coordinadora i entrenadora Aïna Coscollola. El 2012, va començar a recórrer els instituts del barri oferint una classe de reforç de llen-

gua catalana organitzada per la fundació sense ànim de lucre Enxarxa. Va plantejar el projecte com un espai exclusivament per noies perquè havia detectat que, per qüestions culturals, les joves pakistaneses difícilment anaven a espais mixtos fora de l'institut. "Són un col·lectiu invisibilitzat -explica Coscollola- i nosaltres els volem donar cobertura".

No va ser fàcil que les noies s'apuntessin a l'activitat. Van passar mesos fins que es va aconseguir conformar un grup d'una desena de noies i, a poc a poc, es va anar creant cohesió. Un dia, abans de la classe, una d'elles va voler aprofitar aquest espai de confiança per explicar a les altres noies la seva preocupació per una cosa que li havia passat. Quan va veure la bona rebuda que tenia entre les joves mostrar aquella experiència, va decidir començar a dedicar una estona a compartir emocions, inquietuds i interessos abans d'iniciar les classes.

L'Aïna, que és psicòloga, va anar recollint els neguits i els interessos de les noies -que, segons ella, "no són gaire diferents dels que teníem nosaltres quan érem adolescents"- i va començar a treballar amb dinàmiques grupals. D'aquesta manera, les classes de llengua es van transformar en un "espai de trobada" que és el pilar del projecte actual, sense que les noies deixessin de practicar català. Coscollola explica que, en aquest espai, prioritzen treballar l'autoestima, l'apoderament i la inclusió social.

L'esport, una eina més

Una de les suggerències sorgides dins l'espai de trobada, gràcies a la cohesió i la confiança amb la coordinadora, va ser la idea de fer esport. Tenint en compte la demografia del barri, el grup va ser pensat com una eina per a les noies d'origen pakistanès, que de seguida van triar el criquet, l'esport més popular del Pakistan.

Pel grup, ja hi han passat una setantena de noies i, la primera passada, en col·laboració amb l'Agència de Salut Pública

/ MIGUEL LÓPEZ
MALLACH

Vincle amb les famílies

La coordinació entre Aïna Coscollola i les famílies no ha estat senzilla d'assolir. En primer lloc, per un tema laboral. Coscollola explica que, com que els pares i les mares treballen dotze o tretze hores, "és difícil trobar una hora per coincidir". A més, existeix una dificultat idiomàtica i, per comunicar-se, sovint han de demanar a les noies que els facin de traductores. Tenint en compte aquestes dues barreres i, a més, els marcs culturals diversos dels pares i les mares, és difícil transmetre bé el projecte. Coscollola vol conèixer les famílies, per això fa venir els pares o les mares a signar l'autorització al casal, per "poder-los explicar el projecte de primera mà". Reconeix que, quan van iniciar l'equip de criquet, algunes mares es van neguitejar pel fet que les seves filles fessin esport en un espai públic. Quan van veure que les noies s'hi trobaven a gust i gaudien, però, van animar altres mares a deixar-hi anar les seves filles. L'obertura d'una exposició de fotografies de l'equip de criquet al Casal de Barri Besòs també va ser un punt d'inflexió. Paral·lelament al ressò mediàtic, el grup va aconseguir entrar en contacte amb altres persones del barri i Coscollola va estrènyer els lligams amb les seves famílies, per les quals se sent "molt acollida". ◀

de Barcelona, se'n va obrir un de nou amb joves de més de deu nacionalitats diferents. Pel que fa a l'esport, actualment, tenen dos equips de futbol femení i un de criquet. També organitzen sortides de coneixement de l'entorn i activitats al barri, en què participen totes juntes.

Les noies que formen part de l'equip i participen a l'espai de trobada hi han arribat, sobretot, gràcies al boca-orella. "Les noies són les grans difusores del projecte", explica Coscollola. "Quan arriba una noia nova a l'institut, elles la conviden a Ma'isah" i, en el marc del projecte, creen els vincles i es fan amigues.

La motivació per formar part de Ma'isah, tant de l'espai de trobada com dels equips de criquet i de futbol, varia en funció de la situació de cada noia i del moment en què ha arribat al grup. La Husna ho té clar: ella hi va entrar per l'esport. La Zulaikha, que fa quasi un any que hi participa, es va interessar "per aprendre català" i, després, va anar veient les virtuts de l'espai de trobada. Abans, només jugava a criquet al carrer i no en coneixia el reglament. Explica que, gràcies a Ma'isah, ha après "les normes i a jugar en equip". Ara, és la seva capitana.

La Saida va arribar a l'espai de trobada per poder parlar amb gent nova, ja que "li feia molta vergonya parlar en públic" i, ara, a part de superar aquesta por -fins i tot concedeix entrevistes davant de càmera-, també ha fet "moltes amigues a Ma'isah". L'objectiu pel qual continuen al grup és similar al que poden tenir noies que practiquen altres esports: "Jugar i passar-ho bé amb les amigues", reconeixen la Husna i la Saida.

Perspectives de futur

La voluntat és "evitar guetitzar el projecte"; per això ara compten amb un segon grup de noies d'origens diversos. Ella veu clar que, sense fer el pas previ d'acollir les noies en un espai femení,

hagués estat molt difícil facilitar l'aprenentatge del català i tampoc no haurien arribat a viure totes les experiències que han vingut darrere. Li agradaria que, a aquestes noies, després de passar pel grup, no els fos "tan difícilts o traumàtic" barrejar-se amb noies d'altres cultures i nois del Pakistan.

Les noies també volen expandir el projecte. "Sempre expliquem a fora el que fem aquí", diu la Saida. "Ara, a la gent de la meua classe que no és del Pakistan, també li interessa saber com funciona el criquet i què és l'espai de trobada", afegeix la Zulaikha. Diuen que, de moment, la gent externa té ganes de conèixer l'esport i veure-les jugar. Coscollola i les noies coincideixen amb l'objectiu de continuar i "que creixi!", diu la coordinadora, tot recordant que el grup té les portes obertes tot l'any. "Voldríem que altres noies vinguessin a l'equip, que els seus pares vegin que nosaltres juguem i que ens va bé fer esport", afegeix la Saida.

Per Coscollola, el canvi en les joves ha estat majúscul. Ha passat "de no veure-les pel barri a tenir noies participant a les activitats i incloent la pràctica esportiva a les seves vides que, fins ara, era nul·la". Ha vist evolucions personals, d'augment d'autoestima i pèrdua de vergonya. A més, algunes de les joves, com la Zulaikha, s'han format com a monitores de lleure i duen a terme activitats per altres joves del barri.

Del que tenen més ganes, però, és de poder jugar un partit amb un altre equip. Per a Coscollola, seria bo que el projecte "es pogués encomanar a altres barris" adaptant-se a la realitat demogràfica de cada lloc. Somnien que algun dia hi hagi una lliga de criquet femení per poder jugar amb noies que comparteixen la seva mateixa realitat i amb d'altres que s'interessin pel seu esport preferit. De moment, però, s'han convertit en un referent per a les altres noies i per a les seves famílies. ◀

"Ara, a la gent de la meua classe que no és del Pakistan, també li interessa saber com funciona el criquet i què és l'espai de trobada", afegeix la Zulaikha

Somnien que algun dia hi hagi una lliga de criquet femení per poder jugar amb noies que comparteixen la seva mateixa realitat i amb d'altres que s'interessin pel seu esport

Armes, mentides i bucs de guerra

A l'esquena de qualsevol debat públic, el rei espanyol Felip VI ha visitat l'Aràbia Saudita per aconseguir la signatura d'un contracte militar milionari amb l'empresa pública Navantia. L'autor argumenta que el xantatge dels llocs de treball no pot continuar sent l'excusa per vendre armes a països en guerra

Jordi Calvo Rufanges

@jordicalvo

Coordinador i investigador del Centre Delàs d'Estudis per la Pau

Hi ha qui diu que el rei Felip VI no treballa. Però això no és cert. El monarca es dedica de valent a defensar els interessos de l'Estat espanyol, cosa que fa -i molt bé- en viatges oficials arreu del món. Pel que es pot llegir sobre qui acompanya habitualment el rei en les seves visites, podem deduir quins són els interessos que defensa i si són els de la ciutadania o més aviat els d'algunes de les grans empreses de l'IBEX o de les principals fabricants d'armes espanyoles. Com que no és gaire habitual veure activistes o representants de plataformes ciutadanes, organitzacions de drets humans o moviments socials acompanyant el Borbó, ens decantem per la segona opció. El cas que aquí ens ocupa es refereix al controvertit cas de l'empresa pública de vaixells de guerra Navantia, raó principal de la visita de Felip VI a Riad -del 12 al 14 de novembre-, per aconseguir la signatura definitiva d'un contracte valorat en més de dos mil milions d'euros per fabricar cinc corbetes Avante destinades a reforçar les capacitats de l'armada saudita.

Aquesta venda ha generat moltes reaccions diverses a conseqüència del seu caràcter militar i de la situació de conflicte i les vulneracions dels drets humans del país i la regió destinàries. Per una banda, les reaccions de la indústria i els seus treballadors, inclosos els sindicats, han estat de suport a la venda, és a dir, de prioritzar el manteniment de l'activitat econòmica i un cert nombre de llocs de treball durant uns anys a les consideracions ètiques o de pau i seguretat. D'altra banda, la reacció dels partits polítics, altre cop, ha deixat molt a desitjar. La dreta s'ha mantingut coherent amb el seu discurs i -com és habitual- dona suport a qualsevol activitat econòmica per sobre de qüestions ètiques. La resta de partits, en principi d'esquerra, s'han trobat amb la disjuntiva d'haver de prendre posicionaments incòmodes, contraris als seus valors i principis. Podemos ha vist com les seves seccions locals defenien els llocs de treball per sobre de qualsevol consideració moral, mentre les direccions nacionals es posicionaven en contra del contracte. Pel que fa al PSOE, els dubtes ni tan sols han aparegut i, des d'un inici, ha donat suport a la venda d'aquest material bèl·lic a un país en guerra. La presidenta andalusa i el parlament andalús han declarat el seu suport a un contracte mil milionari a canvi d'un grapat de vots. Efectivament, la població iemenita no vota a Andalusia o a l'Estat espanyol.

Bombardejos a la població civil del Iemen

El que és important saber és per a què serviran aquestes armes. L'Aràbia Saudita és un dels actors principals en el conflicte armat que es viu al Iemen, on s'han produït deu mil morts segons les Nacions Unides (3.799 dels quals eren civils), el 60% a causa dels bombardejos de la coalició àrab que dirigeix el país destinatari de les armes espanyoles. La venda d'armament a països involucrats en la guerra del Iemen ha generat fins i tot una reacció contundent del Parlament Europeu. A la seva resolució 2016/2515 (RSP) de 25 de febrer, es va denunciar -de manera majoritària- que la intervenció saudita al Iemen havia suposat l'ús de bombes de dispersió prohibides i constituïa una amenaça per a la pau i la seguretat internacionals. La resolució remarca que l'actual crisi al Iemen és resultat, òbviament, del conflicte preexistent i dels bombardejos de l'aviació saudita i mostra una preocupació especial pel bloqueig naval que l'armada saudita ha imposat al Iemen.

A més, a pràcticament tots els principals països exportadors d'armes europees a l'Aràbia Saudita s'ha produït un intens debat polític, que ha arribat a paralitzar vendes d'armament o a qüestionar-les profundament. És el cas d'Alemanya, on el vicecanceller i ministre d'Economia ha previngut la venda d'equipament militar a aquest país. O el del Regne Unit, on -tot i que no s'ha suspès la venda d'armes al regne saudita- la societat civil ha aconseguit portar el cas a la cort suprema anglesa, que ha donat permís perquè es faci una revisió judicial sobre la legalitat de les exportacions dutes a terme durant la primavera de 2016, sobretot quan hi hagi la possibilitat que aquestes acabin sent usades al Iemen. A més, un comitè format per membres de diversos partits -amb influència- està examinant les exportacions d'armes britàniques a l'Aràbia Saudita i els seus aliats.

Tecnologia destinada a la guerra

Així doncs, podem considerar que la venda de Navantia és susceptible de ser posada en qüestió amb certa legitimitat. Perquè les corbetes Avante són vaixells de guerra amb capacitat per a l'aterratge i el transport d'helicòpters de combat, compten amb un sistema de combat integrat, canons de divers calibre, direcció de tir, sistema de míssils SAM amb un llançador vertical, sistema de míssils SSM amb dos llança-

El tema que ens ocupa es refereix al controvertit cas de l'empresa pública de vaixells de guerra Navantia, raó principal de la visita de Felip VI a Riad

Podemos ha vist com les seccions locals defenien els llocs de treball per sobre de qualsevol consideració moral, mentre la direcció nacional es posicionava en contra del contracte

/ MANUEL CLAVERO

dors quàdruples, torpedes ASW amb dos llançadors triples i elements de guerra electrònica. Característiques que fan que aquests vaixells de guerra tinguin una utilitat evident pels escenaris bèl·lics. El seu ús per fer bloquejos marítims al Iemen que alimentin l'estratègia militar saudita en aquest conflicte és evident.

Les corbetes Avante de Navantia s'inclouen a la categoria 9: vaixells de combat, de material d'ús militar de la UE i de l'Estat espanyol. Tots els productes que apareixen categoritzats per la Llei 53/2007 sobre el control del comerç exterior de material de defensa i de doble ús i per la Posició Comuna de la UE han de seguir un procés d'autorització o denegació basat en vuit criteris, que tenen l'objectiu d'evitar exportacions de material de defensa a països en què aquest pugui ser utilitzat per generar situacions de violència o inseguretat. En el cas de la venda d'aquestes cinc corbetes (i qualsevol altre armament) a l'Aràbia Saudita, sembla evident, com a mínim, l'incompliment del criteri 2 (respecte pels drets humans i del Dret Internacional Humanitari), del criteri 3 (existència de tensió o conflicte armat) i del 4 (estabilitat i seguretat regionals).

Arribats a aquest punt, cal que ens preguntem: qui s'encarrega de valorar tot això a l'Estat espanyol? La Junta Interministerial de Material de Defensa i Doble Ús (JIMDDU), un organisme governamental que s'encarrega de l'autorització o la denegació d'exportacions de material de defensa. Tot indica que els seus experts, en el moment d'avaluar si a l'Aràbia Saudita es vulneren els drets humans, si hi ha tensió o conflicte armat o si el fet de posseir bucs de guerra pot afectar l'estabilitat de la regió, han considerat que, de fet, es tracta d'un país capdavanter en el respecte als drets humans i que l'Orient Mitjà és un oasi de pau al món.

Còmplices' per la defensa dels llocs de treball

Vendre bucs de guerra a l'Aràbia Saudita en aquests moments converteix tothom que hi participa en còmplice de les atrocitats que estan passant a la guerra del Iemen. No vendre armes a l'Aràbia Saudita no ens fa culpables de l'atur, per molt preocupant que sigui a Cadis o el Ferrol. La solució a la precarietat laboral d'aquesta i altra gent no pot dependre del patiment de milers de víctimes innocents ni tenir com a conseqüència crims de guerra, com passa al Iemen i a tants altres llocs del món. La por de l'esquerra i els sindicats de dir no al que s'ha de dir que no només es podrà superar proposant alternatives. La conversió industrial amb suport públic és l'únic camí per transformar el negoci de la guerra en un negoci net, que no generi violència, que no converteixi el món en un lloc més insegur. Cal reconvertir la indústria militar en indústria civil. Navantia no només pot fabricar bucs de guerra, sinó que -com ja fa- pot desenvolupar una sèrie d'activitats de construcció naval civil no exclusivament relacionades amb la navegació, sinó també amb les energies renovables.

La inoperància (o el cinisme) dels experts de la JIMDDU, els evidents interessos del govern, la cobdícia dels empresaris d'armes, la necessitat de qui no té feina, la miopia i la incoherència de dirigents sindicals i polítics de l'esquerra, el desconeixement de l'opinió pública pel que fa a les qüestions de defensa i seguretat i el servilisme de les institucions de l'Estat -inclosa la monarquia- als interessos de les grans empreses d'armes -siguin públiques o privades- fan que la venda d'armament a països en conflicte sigui un tema tabú o una qüestió residual en el debat polític i social. És per això que, un cop més, l'Estat espanyol autoritzarà les exportacions de material militar a un país en guerra i, aquí, aplaudirà tothom. ◀

El servilisme de les institucions de l'Estat als interessos de les grans empreses d'armes fa que la venda d'armament a països en conflicte sigui un tema tabú

La conversió industrial amb suport públic és l'únic camí per transformar el negoci de la guerra en un negoci que no generi violència i no faci del món un lloc més insegur

22-23

Analitzem els cinquanta anys de vida del Moviment d'Alliberament Nacional-Tupamaros de l'Uruguai

24

Daniel Ortega ha guanyat les eleccions nicaragüenques, en què no s'ha presentat l'oposició, amb un 72% dels vots

Fugir del refugi

Després del desallotjament de la Jungla de Calais, el 24 d'octubre, les refugiades han de decidir si entren dins els circuits burocràtics o arrisquen la vida intentant creuar el canal de la Mànega

Sandra Vicente i Aina Valldaura
Calais / Barcelona

Cau la nit sobre Jungle Books, el lloc on les refugiades del camp de Calais aprenen idiomes per poder afrontar les entrevistes de nacionalitat. Som a mitjan octubre i manca una setmana pel desallotjament del camp, que finalment es produirà el 24 d'octubre. Llavors, ningú no ho sabia encara. Els darrers temps, les demandes de classes de francès havien superat les d'anglès: el desallotjament flotava a l'aire i creuar l'Eurotúnel era cada cop més perillós. Quedar-se a França començava a ser una opció.

En Mohib, un refugiad sirí de mitjana edat, és un dels que havia decidit que el més segur era no creuar la frontera. Una nit, ens va demanar si li podíem fer classes de francès i ens ensenyà un llibre que havia trobat. Volia practicar la lectura. *Els animals migratoris*, es titulava. Ens vam aturar a la tercera paraula del

Arribats al 24 d'octubre, ja no són les voluntàries qui s'interessa per la vida de les refugiades, sinó que són policies i funcionariat francès qui les interroga sobre el país de procedència

Tot i que la situació era tensa, abans, a la Jungla, s'hi podien trobar moments de tranquil·litat. En poc més de dues setmanes, tot es va transformar en cues, empentes i tensió

títol. En Mohib no coneixia el terme *migrateur* ni tampoc la seva traducció a l'anglès. Vam intentar fer-li entendre amb exemples; se'ns feia realment difícil explicar què vol dir migrar a un refugiad sense caure en paternalismes. Quan ho va entendre, es quedà pensatiu, ens mirà i ens preguntà: "Per què marxem de casa seva les balenes? I els ocells? Per què deixen la seva terra si ningú no els en fa fora?". Faltava una setmana pel desallotjament.

"Fa més de sis mesos que sóc a la Jungla. He de sortir d'aquí, no em puc quedar", ens explicava. Tota la seva roba d'abric era una llarga gavadina grisa i una samarreta de màniga curta. La pluja, a Calais, és habitual i la tenda se li inundava quasi cada nit. Conscient que la seva situació a la Jungla era temporal, s'hi va instal·lar sol. No volia crear lligams. Necessitava continuar. En aquelles dates, havia passat per dues entrevistes per demanar asil i estava a l'espera d'una tercera. Mirar cap al futur sense pensar en el passat. Qualsevol menció al seu país, a la seva família o a la seva vida anterior obria una ferida que volia tancar. Les preguntes sobraven.

Arribats al 24 d'octubre, les preguntes tornen, es converteixen en rutina; i ja no són les voluntàries qui s'interessen per la vida de les refugiades, sinó que són policies i funcionaris francesos qui les interroga sobre el país de procedència i les intencions i els motius que tenen per quedar-se a França. Tot i que la situació era tensa, abans, a la Jungla, s'hi podien trobar moments de tranquil·litat. En poc més de dues setmanes, tot es va transformar en cues, empentes, tensió i repressió policial.

La situació va ser encara més dramàtica en el cas de les persones menors, moltes d'elles no acompanyades, que van trigar quinze dies a poder sortir del camp, de manera que algunes es van veure obligades a dormir al carrer. Segons assegura en Matt, de l'organització Calais Action, en relació amb el desallotjament: "Un dels errors més greus va ser no evacuar les menors abans que la Jungla fos destruïda". Així doncs, les autoritats bri-

tàniques van incomplir el compromís que havien assumit quan van pactar amb el govern francès que se'n farien càrrec. En Matt assegura que el funcionariat va "deshumanitzar les refugiades tractant-les com animals i tancant les cues de registre abans de temps, cosa que va portar a la detenció de menors pel fet de no estar identificats".

La indiferència guanya la partida

Fora del camp, ja desmantellat, la vida al poble de Calais segueix impassible. La població d'aquest municipi costaner continua vivint amb normalitat, com si les refugiades mai no haguessin sigut les seves veïnes. Diversos grups caminen per les carreteres del voltant del camp. Abans, passejaven per Calais tot cercant una mica de normalitat, encara que només fos aparent. Ara, es troben en una dicotomia: registrar-se i entrar dins el circuit burocràtic i assumir l'amenaça latent de la deportació o intentar escapar dels controls i fer-se amos del seu destí creuant el pas del nord, com tantes altres persones han fet abans, algunes amb èxit i d'altres deixant-hi la vida.

Quan la Jungla encara resistia dempeus, s'hi podia arribar en un bus urbà, atapeït de veïnes que, en arribar a les immediacions del camp, abaixaven el cap per evitar fer front a la realitat. Arribat el dia del desallotjament, els busos ja no portaven més refugiades a la Jungla, sinó que se les enduien. Identificades amb polseres de colors, en seients folrats amb plàstic, eren conduïdes cap als més de 60 centres d'orientació i acollida temporal que hi ha repartits per tot França, allunyats de qualsevol frontera. "El secretisme sobre el seu destí és pràcticament total, fet que impedeix que les voluntàries que han conviscut amb elles els últims mesos puguin fer un seguiment de la seva situació i les seves condicions", assegura en Matt.

L'evacuació suposa una gran contradicció per les habitants de la Jungla. Per una banda, la vida allà no era fàcil: les condicions,

Un cop desmantellat el campament, les refugiades deambulen per les carreteres del voltant / MALACHY BROWNE

El març de 2016 va començar a créixer la tensió al campament / AMIRAH BREEN

la higiene i el clima eren extrems i la pressió policial i els enfrontaments amb les autoritats, freqüents. Però no hi ha cap alternativa immediata a Calais: per a moltes persones, la Jungla no era el destí final, tan sols un lloc de pas per creuar al Regne Unit, país on esperaven gaudir d'un futur més fàcil o retrobar-se amb familiars. Segons l'informe *Still Here*, de l'organització Refugee Rights Data Project, el 72,73% de les refugiades de Calais consideraven que el millor país d'Europa on establir-se era Anglaterra, seguida de França a molta distància (14,92%).

S'han acabat veient superades per la realitat. "La meua vida val més que morir sota un camió", assenyalava un dels refugiats de la Jungla Books procedent del Marroc -en un català sorprenentment correcte, ja que el seu viatge l'havia portat a viure uns mesos a Barcelona. La gent que vol minimitzar el risc només té l'opció de pagar entre 3.000 i 4.000 lliures a les màfies perquè els obrin les portes d'alguns dels camions que travessen l'Eurotúnel.

Noves acampades a París

Tot i que n'hi va haver que van canviar d'opinió, el desig d'arribar al Regne Unit marcava els plans de futur de les refugiades quan es va saber que el desallotjament tindria lloc a finals d'octubre. Tal com també recull *Still Here*, el 59,21% de les refugiades va afirmar que es quedaria als voltants de la zona i que la prioritat continuava essent creuar. Així ho confirma Jasmin O'Hara, voluntària i editora del portal The World Wide Tribe: "El desallotjament de la Jungla no és cap solució: centenars de persones continuen vivint pels voltants, enmig de camps i sota els ponts, però sense la infraestructura i el suport que rebien al camp per part de les organitzacions autogestionades".

Cal dir que, per a les viatgeres, la importància de la Jungla no era la infraestructura ni la condició de camp, sinó la seva posició geoestratègica. És per això que només l'1,63% de les

habitants es plantejava traslladar-se a Dunkerke, l'altre camp no oficial situat a Calais, però força més allunyat de l'Eurotúnel. Aquest camp encara és obert, però les condicions que ofereix són pitjors. A més, està força més vigilat per la policia -per evitar que es converteixi en la nova Jungla- i es preveu el seu desallotjament al llarg de l'any vinent.

Una altra opció era anar a un centre d'acollida temporal, però moltes refugiades s'hi mostraven reticents, aquesta via les allunyava de l'objectiu inicial d'arribar al Regne Unit. Per això, moltes persones s'han acabat establert a París i han format una gran acampada que ocupa els carrers de la capital. "Moltes d'elles hi tenen connexions i més oportunitats de transport per tornar prop d'una frontera", reflexiona en Matt.

Llançar els passaports

Tot plegat està altament condicionat pel país de procedència, que afecta la manera d'afrontar l'exili. "La garantia de tenir asil a França depèn de la nacionalitat i del grau de perillositat que considerin que suposa la teua estança al país. No és el mateix ser somali que siríà. La societat funciona a ràfegues: ara, tota la solidaritat se centra als països en conflicte que ocupen les pàgines dels diaris", opina en Matt. Aquesta diferenciació també es copsava dins el camp.

No només perquè les habitants s'organitzaven per nacionalitats, sinó que les dinàmiques de cada grup mostraven les diferents cultures de refugi. "Els afganesos fa anys que fugen d'un país que mai no han conegut en pau, mentre que els sirians fa cinc anys que es troben en aquesta situació", explica la Jasmin. La presència de familiars i amistats establertes a la zona, com sovint succeïa amb les afganeses, facilitava la possibilitat de rebre menjar i béns que els permetien obrir petites botigues o restaurants dins la Jungla, per intentar normalitzar la situació.

En canvi, moltes refugiades d'altres països, conscients que

els seus passaports eren, sobretot, un bitllet de tornada a les realitats de les quals fugien, van llançar els documents a les immediacions del camp. La Jungla, envoltada de policies francesos, no tenia portes. Per sortir i entrar, només calia ensenyar el passaport; així doncs, el mur que aïllava la Jungla de la resta del món era una barrera simbòlica feta dels passaports, ara abandonats per algunes de les seves habitants.

Cau la nit sobre Jungle Books. En Mohib continua mirant-se el llibre sobre animals migratoris i ens pregunta: "Mai no deixaran de viatjar? Quan tornen a casa seva?". L'últim cop que vam veure en Mohib s'allunyava camp endins, duent el llibre a la butxaca de la seva gavadina grisa. Quedava una setmana pel desallotjament. ◀

Moltes persones s'han acabat establert en una acampada a París, on tenen connexions i més oportunitats de transport per tornar prop d'una frontera

"La garantia de tenir asil a França depèn de la nacionalitat i del grau de perillositat que considerin que suposa la teua estança. No és el mateix ser somali que siríà", opina el voluntari

De les armes a les urnes

Fa mig segle que es va crear la guerrilla Moviment d'Alliberament Nacional-Tupamaros, un dels principals actors polítics uruguaians durant les darreres dècades

Vicent Galiana Cano i Guillermo Gracia Santos
@gacavi2 / @La_Directa

Element agitador davant la paràlisi de l'esquerra partidista; perseguit durant la dictadura; actor implicat en el procés de democratització i dinamitzador del Frente Amplio (FA) des de 1989, mitjançant el qual José Mujica va arribar a la presidència de la República de l'Uruguai: el Moviment d'Alliberament Nacional-Tupamaros (MLN-T) és un dels principals actors polítics uruguaians de les últimes dècades. La històrica guerrilla urbana que enamorà l'esquerra europea compleix 50 anys després d'haver conquerit el poder polític mitjançant les urnes.

La irrupció de l'estratègia armada a la realitat llatinoamericana va ser una de les característiques més rellevants de la guerra freda a l'Amèrica Llatina. Sota la influència del triomf de la revolució cubana, la pràctica totalitat dels estats llatinoamericans van veure aparèixer propostes revolucionàries vinculades a l'estratègia armada insurreccionalista. A la vegada, la construcció imaginària d'un enemic intern va motivar el desplegament de la doctrina de la "Seguretat Nacional", que, sota la influència dels Estats Units, portà els règims representatius de molts països

L'esquerra revolucionària uruguiana, de la qual l'MLN-T va ser el grup més representatiu, va jugar un paper fonamental a finals dels 60 i inicis dels 70

Un tret dirigit al Che va ser l'espurna que va encendre una espiral de pràctiques revolucionàries i dinàmiques repressives en un règim en ple procés de descomposició

a fer canvis polítics i legislatius importants i més restrictius.

D'aquesta manera, els anys seixanta i part dels setanta es van caracteritzar per l'aparició i la proliferació de grups revolucionaris, mentre que els setanta i els inicis dels vuitanta van quedar marcats per la implantació de dictadures militars, que, finalment, s'enfonsarien a finals dels 80 per donar pas a nous règims democràtics.

En aquest procés, l'Uruguai no va ser una excepció. L'anomenada *Suïssa llatinoamericana*, tot i que, a priori, era un país amb una democràcia consolidada i amb una història d'estabilitat, no es va escapar de la violència política i la mobilització revolucionària.

La primera bala, dirigida al Che

El 17 d'agost de 1961, Ernesto Guevara pronuncià un discurs al Paraninfo de la Universitat de la República Oriental de l'Uruguai. Davant d'un públic entregat, el líder revolucionari advertí que, a l'Uruguai, no existien condicions per a emprendre la lluita armada, ja que el sistema polític uruguaià permetia el desenvolupament de la lluita per altres vies. I això calia preservar-ho: "Quan es dispara el primer tret, mai no se sap quan serà el darrer", afirmà. En finalitzar l'acte, una bala dirigida al Che va acabar amb la vida del professor Arbelio Ramírez. Tot i que no va quedar clar qui va disparar, aquell assassinat va ser el primer que es va produir a l'Uruguai per motius polítics durant la convulsa dècada dels 60. El primer tret. L'espurna que va encendre una espiral de pràctiques revolucionàries i dinàmiques repressives en un règim en ple procés de descomposició.

L'esquerra revolucionària uruguiana, de la qual l'MLN-Tupamaros va ser el grup més representatiu, va jugar un paper fonamental a finals dels 60 i inicis dels 70. L'MLN-Tupamaros, creat el gener de 1966 per mig centenar de militants de provinença diversa i presentat públicament el desembre d'aquell mateix any, cresqué notablement durant els seus primers anys d'existència i guanyà referencialitat en la canalització del des-

contentament social divulgant massivament els seus postulats revolucionaris mitjançant la propaganda armada.

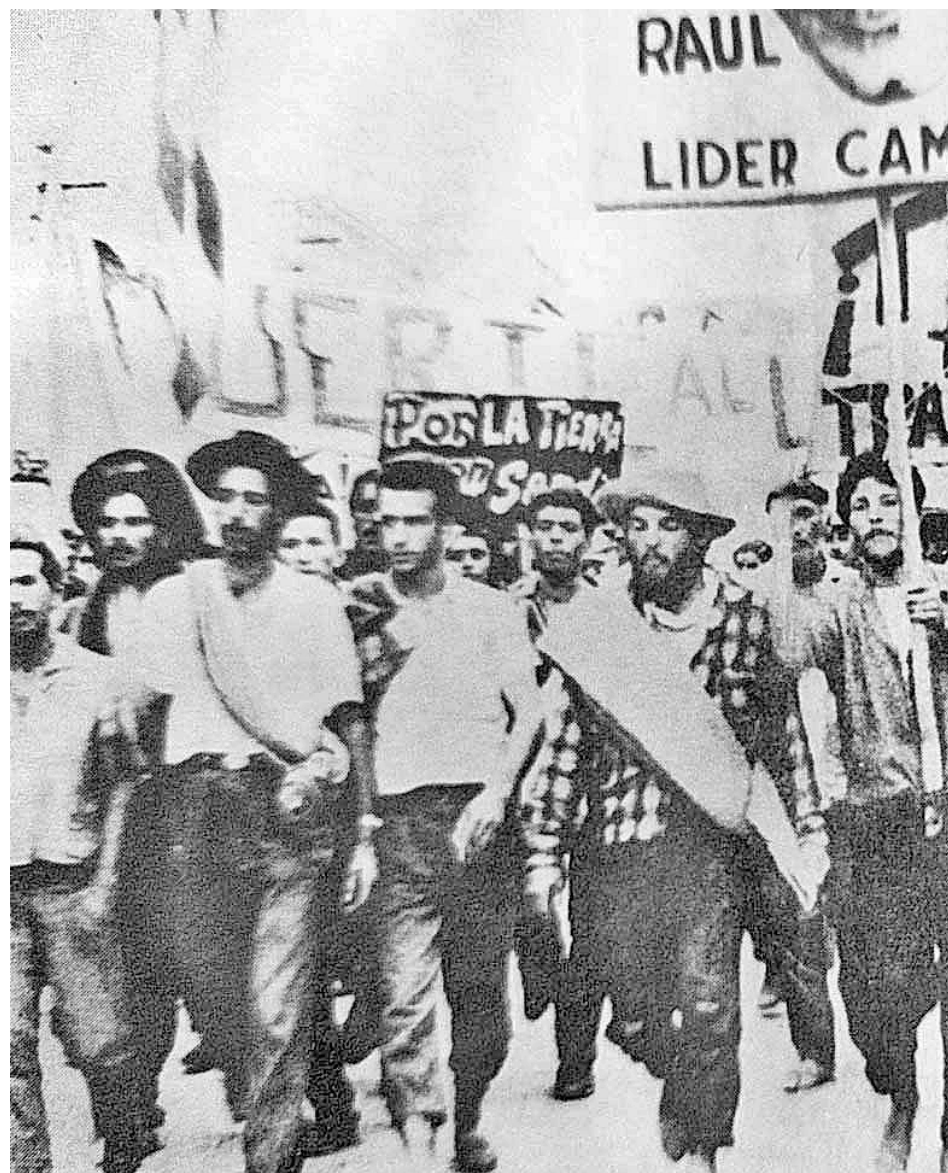
En un context marcat per una profunda crisi social, econòmica i política, diferents tradicions ideològiques confluïren en una plataforma construïda a partir de l'antagonisme amb l'esquerra partidista i fent bandera de pragmatisme i antiteorisme. Així, passà de ser un grupuscle conspirador a convertir-se en un vertader grup revolucionari; esdevingué un referent nacional i internacional per a la nova esquerra armada i aglutinà més d'un miler de persones.

Tot i defensar la lluita armada com a eina principal per a la transformació social, l'MLN-T desenvolupà diferents apostes tàctiques: d'una banda, estigué present en la creació, el febrer de 1971, del Frente Amplio, una coalició de partits i forces d'esquerres que es presentaria conjuntament a les eleccions d'aquell any. Els resultats no foren els esperats. Tot i que l'esquerra cresqué, no arribà a qüestionar l'hegemonia del bipartidisme tradicional uruguaià. Això va portar a una nova etapa de confrontació armada encara més dura. D'altra banda, alguns sectors del moviment iniciaren contactes -fallits- amb els grups progressistes de les forces armades per trobar una eixida consensuada a la difícil situació que travessava el país.

A mitjan 1972 i en pocs mesos, l'organització va ser desarticulada. Pràcticament desapareguda en el moment del cop d'estat del juny de 1973, la seua militància va passar la dictadura cívica-militar entre la presó, la clandestinitat i l'exili. Nou militants foren reclosos per la dictadura com a *hostatges*: eren la garantia de la inactivitat de l'MLN-T. En cas contrari, serien assassinats.

Nous temps, noves eines

El 30 de novembre de 1980, el vuitè any de dictadura, la ciutadania uruguiana va sorprendre el món. Convocada a un referèndum pel govern militar, es va pronunciar en contra d'un projecte de reforma constitucional que aspirava a fundar una "nova república". Per contra, aquell referèndum va resultar ser un acte refundador de la democràcia: el país es retrobava, sense estri-

Marxa de protesta del sector de la canya de sucre, en solidaritat amb Raúl Sendic / BLIXEN 2005

A primera fila: Pepe Mujica, Adolfo Wassen (fill), Mauricio Rosencof, Jorge Zabalza, Julio Marenales i Eleuterio Fernández en una roda de premsa després de ser alliberats, el 14 de març de 1985 / BLIXEN 2005

Raúl Sendic i Pepe Mujica durant un acte a la seu del sindicat UTA a Bella Unión l'any 1987 / BLIXEN 2005

dències però amb conviccions, amb les tradicions cíviques que l'havien caracteritzat. El govern, al seu torn i a la seva manera, va haver d'acceptar el veredict de ciutadà, reconèixer la seva derrota i canviar el rumb. El fracàs del plebiscit inicià un nou període polític que finalitzaria amb el Pacte del Club Naval i la convocatòria d'eleccions presidencials en un context marcat per l'eixida de la dictadura, la incertesa davant les posicions que pogueren prendre les forces armades i l'existència de centenars de preses polítiques.

La victòria del Partit Colorado a les eleccions de 1984 s'ha acceptat, tradicionalment, com la data oficial del final de la dictadura cívica-militar uruguaiana. La tornada a la *normalitat política* comportà, entre altres coses, l'aprovació de la Ley de Pacificación Nacional el 8 de març de 1985. Una norma que decretava l'amnistia pels delictes polítics comuns entre l'1 de gener de 1962 i l'1 de març de 1985, fet que permetia l'alliberament dels presos polítics i construïa el primer fonament per poder jutjar, posteriorment, els crims de la dictadura.

Només quedar en llibertat, el 14 de març de 1985, els *hostatges* -acompanyats d'altres integrants de l'MLN-T- van fer una conferència de premsa. Fernández Huidobro fou l'encarregat de llegir la declaració de la direcció històrica de l'MLN-T. Durant

la conferència, que va tenir un ressò social, nacional i internacional important, l'organització féu patent la seua voluntat de "militar i lluitar en el marc de la legalitat" per integrar-se a la nova democràcia, que consideraven "primaveral".

Entre el 1985 i el 1989, l'MLN-T visqué un procés intens de redefinició identitària i adaptació orgànica i programàtica a la nova situació del país. Un període marcat per l'agitada vida interna i el complex camí d'integració a l'arena electoral a la qual s'incorporaria el 1989, mitjançant el Movimiento de Participación Popular (MPP), després de ser acceptat dins el Frente Amplio. L'entrada de l'MLN-T en el joc electoral li permeté augmentar poder institucional i centralitat política sense perdre el romanent utòpic i místic que adquirí en la seua etapa armada. Fruit d'aquest creixement, José Mujica fou proclamat president de l'Uruguai el març de 2010.

Integrat en l'anomenada Marea Rosa, qüestionat pels vells guerrillers pel seu paper en el govern, mirall de les esquerres transformadores, referent d'austeritat o exemple del fracàs dels mecanismes habilitats per la democràcia representativa burgesa. Amb totes les contradiccions, l'MLN-T és un cas d'adaptació electoral reeixida d'una guerrilla -la més coneguda del Con Sud- nascuda de l'impacte comunicatiu de la revolució cubana. ◀

Sectors del moviment iniciaren contactes -fallits- amb els grups progressistes de les forces armades per trobar una eixida consensuada a la difícil situació del país

L'entrada de l'MLN-T en el joc electoral li permeté augmentar poder institucional i centralitat política sense perdre el romanent utòpic i místic que adquirí en l'etapa armada

Creació i creixement de les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

@coopstreball cooperativestreball

www.cooperativestreball.coop

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57

serveis financers ètics i solidaris

www.coop57.coop

productos de la tierra

El portal de venda de productes dels PPCC

www.productesdelaterra.cat

terra d'escudella
www.tdk.cat

menú al migdia
carta de nit
taules d'embotits
amanides
patates braves
cerveses artesanes
cultura popular
exposicions

C/ Premià, 20 baixos, Sants (Bcn)
tel. 93 422 16 13

Qui atura Daniel Ortega?

Sense la concurrència del principal bloc opositor ni la presència d'observació internacional, el Front Sandinista d'Alliberament Nacional arrasa a les eleccions nicaragüenques amb un 72% dels vots

/ SPOEKNKIEKER

Jordi de Miguel Capell
@jordidemiguel

Que Daniel Ortega i Rosario Murillo votessin minuts abans del tancament de les urnes diu molt de la naturalesa quasi administrativa de l'acte. L'hora de la seva votació, però, era dels pocs detalls de la contesa que no es coneixien amb antelació. Se sabia que el candidat a la presidència i la seva esposa arribarien al col·legi electoral amb el seu Mercedes-Benz blindat. Se sabia que, havent votat, Ortega llançaria alguna proclama antiimperialista ("Els que comptaran els vots ja no seran els oficials de les tropes *ianquis* interventores que van deshonrar la nostra pàtria, sinó que seran nicaragüencs") i que la nova vicepresidenta del país, Rosario Murillo, apel·laria a Crist en nom d'una unitat inversemblant ("Estem culminant, en nom de Jesús, una jornada històrica que ratifica la voluntat, la decisió i el compromís de tots d'escollir la pau i l'entesa amb diàleg i aliança, buscant solucions conjuntes i consens"). Sense la concurrència del principal bloc opositor, prèviament despulat de personalitat jurídica pel Consell Suprem Electoral afí a Ortega, se sabia que el Front Sandinista d'Alliberament Nacional (FSLN) arrasaria a les eleccions nicaragüenques (72,1% dels vots, segons el recompte oficial). Hores abans de les eleccions, se sabia gairebé tot. Des dels *teatrets* de la dinastia Somoza, que no se sabia tant.

Abans enemics, avui aliats

Amb tot, les de 2016 no han estat les primeres eleccions en què l'FSLN ha arrasat sense la participació del principal partit opositor. Es va viure una situació similar el 1984, a l'equador de la revolució sandinista (1979-1990). Però, aleshores, les coses eren ben diferents. Aleshores, l'hegemonia roja i negra era total i la conjuntura històrica bufava a favor del seu etern candidat. El 1984, l'FSLN era una força revolucionària que defensava un

programa revolucionari. Avui, és un aparell electoral buidat de profunditat ideològica que executa efectius projectes socials de tall assistencialista a l'empara d'un creixement macroeconòmic regular (al voltant del 4% del PIB els darrers cinc anys) avalat pel Banc Mundial i l'FMI. Queden lluny, les velles enemistats. Avui, el gran empresariat del Consell Superior de l'Empresa Privada (COSEP) és un aliat més, que veu com el govern genera condicions favorables pels seus negocis. Per això, no aixeca massa la veu davant la manca de transparència electoral i remet a les converses que han de mantenir l'Organització d'Estats Americans (OEA) i Ortega per "aconseguir que els futurs processos siguin inclusivius, creïbles i amb observació". Davant les turbulències a l'espai ALBA, l'aliança amb els magnats locals i regionals es mostra més forta que mai. Qui ho hagués pogut predir el 1984? Qui s'hagués atrevit a imaginar que l'FSLN abandonaria la penalització de l'avortament terapèutic, bloquejaria l'entrada de migrants afamades a la frontera sud, titllaria de "rates i traïdors" els seus antics companys d'armes i reprimiria amb violència les organitzacions feministes?

Participació qüestionada

Sense observació internacional, vetada per Ortega, i amb un Consell Suprem Electoral sota els dissenys del partit al poder, es fa difícil obtenir una imatge real del país a partir de les eleccions. El principal bloc opositor, apartat de les urnes i del parlament, esgrimeix la manca de cues als col·legis electorals per parlar d'un 70% d'abstenció, percentatge que oficialment s'atribueix a la participació. Poc importa. Ningú no esperava que aquestes eleccions duguessin canvis a la dinàmica d'un país que ha assistit, sense escarafalls, a la colonització gradual de totes les estructures d'Estat en mans no ja d'un partit, sinó d'un cercle de fidels cada vegada més reduït i arbitrari. ◀

Oposició camperola al faraònic Gran Canal

Existeix alternativa a la parella Ortega-Murillo? Aparentment, no. Infiltrada de currículums poc creïbles, l'oposició partidària és una sopa de sigles i tradicions amb poc més en comú que l'oposició a Ortega. Sense projecte polític ni arrelament al carrer, espera que les converses amb l'OEA forcin una mínima obertura del govern i que les fins ara nul·les disputes internes dins l'FSLN acabin esclatant amb l'entronització definitiva de Rosario Murillo, que no és vista amb simpatia per alguns membres de la vella guàrdia orteguista.

Mentrestant, l'esquerra sandinista dissident, encara més minoritària, disposa tota l'esperança de canvi en el creixent malestar popular per projectes com el Gran Canal de Nicaragua. Aquesta obra faraònica, entregada al magnat xinès Wang Jing, ha generat resistència organitzada per part del camperolat afectat. Tot i que el projecte està patint retards importants, sembla que la resistència, com el govern d'Ortega, va per llarg.

El 1984, l'FSLN era una força revolucionària que defensava un programa revolucionari. Avui, és un aparell electoral buidat de profunditat ideològica

Qui s'hagués atrevit a imaginar que Ortega abandonaria la penalització de l'avortament, bloquejaria l'entrada de migrants i titllaria de "rates i traïdors" els seus antics companys d'armes?

Ensroba

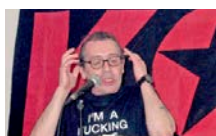
EL PARADÍS DELS HEREUS

houseofdown '16

GALA FONT

28-29

L'arxiu del poeta Xavier Sabater, en risc. L'autora proposa que es classifiqui i que sigui accessible al públic

30

El nou 'relat real' de SOS Racisme descriu un episodi de discriminació racial en una discoteca del Maresme

Estrela Roja: 25 anys de música i ball a les manifestacions

Des de 1990, aquesta colla de dolçaina i tabal de Benimaclet ha sigut un referent de la recuperació i la promoció de la cultura popular al barri, molt arrelada a les lluites del carrer

/ EDITORIAL EDENES

Ximo Colomina
@Indarrear

“El primer any no tocaven ni la dolçaina; era percussió i flabiol perquè eren tan xicotets que no tenien edat per a tocar la dolçaina”, comenta un dels fundadors

La Processó de la Memòria és una tocat que han creat per a l'homenatge que es fa el cap de setmana més proper al 14 d'abril al fossar del cementiri de València

A principis de la dècada dels 90, en un dels barris culturalment més significatius de la ciutat de València, Benimaclet, s'iniciava la trajectòria d'Estrela Roja, un grup de dolçaina i tabal que ja celebra més de 25 anys de recorregut. Es defineixen com una colla d'esquerres, assemblària, oberta i amb una gran reivindicació social i nacional. Actualment, la componen més de 50 persones, des de les més menudes fins a les jubilades.

La colla, que naix en el si de l'Assemblea de Veïns de Benimaclet, es creà, en un principi, per amenitzar els correfocs d'una colla de dimonis del barri. “Realment, vam començar a fer classes per a xiquets i xiquetes per abastir musicalment la colla de dimonis”, explica Ferran Navarro, un dels fundadors.

El primer any, quan es va muntar, estava integrada per sis xiquets i un adult. “No tocaven ni dolçaina, era percussió i flabiol, perquè eren tan xicotets que no tenien edat per a tocar la dolçaina”, comenta Navarro. Aquest grup promotor, diuen, va durar un any i poc més. A partir d'aquest moment, gent de tot tipus i de totes les edats ha anat passant per la colla.

Fent càlculs, Ferran Navarro, com a veterà que ha estat testimoni de totes les generacions, diu que, al llarg dels seus 25 anys d'activitat, més de 500 o 800 persones han passat per Estrela Roja. “Benimaclet és un lloc de pas d'estudiants, que s'hi estan dos anys, tres...”, per aquest motiu, entre altres,

“mai no hi ha hagut un grup estable que evolucione musicalment i faci grans concerts, sinó que hi ha passat molta gent i ha marxat”, comenta.

Com a músics, durant aquestes dues dècades i mitja, també han fet composicions pròpies. Més enllà de les peces per a correfocs, la muixeranga i les adaptacions de cançons reivindicatives populars com “L'Estaca” i “A les Barricades”, entre altres, destaca la peça “La Processó de la Memòria”. “És una tocat que hem creat per a l'homenatge que es fa el cap de setmana més proper al 14 d'abril al fossar del cementiri de València”, expliquen.

Tot i naixer per aquest motiu, s'ha convertit en tota una icona per a Estrela Roja i pel món de la dolçaina, segons relaten, com a referent del reconeixement a les víctimes. “És una peça que també ha utilitzat l'Associació de Víctimes de l'Accident del Metro i que es toca, segons m'han dit, els 25 d'abril al monument dels Maulets que hi ha a Xàtiva”, afegeix Navarro.

Música arrelada a la lluita

Respecte als inicis, l'evolució i el creixement del món de la dolçaina i el tabal al País Valencià, des d'una perspectiva cultural i també política, destaquen diferents fets i aspectes. Comenten que, culturalment, els grups de dolçaina i tabal -i també la resta d'expressions de la cultura popular al territori- han estat invisibilitzats i no han comptat amb cap suport ni reconeixement per part de les institucions. “Nosaltres i totes les colles d'arreu del país ens hem hagut de buscar la vida perquè no hi ha hagut suport a la cultura”, denuncien. Malgrat això, des d'un principi, sí que van tindre el suport social i polític neces-

Participació a la
marxa del 25 d'abril
de 2015

Actuació el 5
de maig de 2007

sari per a revifar aquesta manifestació tan particular de la cultura valenciana, que corria el risc de desaparèixer. Pel que fa al suport polític, Navarro assegura que “sense l'esquerra, concretament la independentista, no existiria la dolçaina al País Valencià”. “S'haguera perdut com s'ha perdut a altres parts de l'Estat espanyol i del món”, afegeix.

Pel que fa a la vessant més cultural, més enllà d'Obrint Pas, La Gossa Sorda i Al Tall, que la introdueixen als seus grups i en popularitzen l'ús, ressalten, com a fet històric fonamental per a la dolçaina i el tabal i la seua supervivència al carrer, el paper d'Acció Cultural del País Valencià, que va organitzar xerrades als casals Jaume I, actuacions, el Correllengua i un llarg llistat d'activitats. “Van apostar fort perquè tornaren al carrer. De fet, ara, tu vas a una manifestació del 25 d'abril i no cal fer una crida, està ple de colles. Això no naix així com així, sinó que hi ha un treball de fa temps”, relata Navarro.

Actualment, en aquest sentit, a les manifestacions que hi ha arreu del país, especialment a la ciutat de València, és difícil no trobar-hi una dolçaina i un tabal. Quasi sempre hi ha grups i colles que dinamitzen la lluita i la festa. Com a mostra de la singularitat d'aquest fet, Navarro relata una anècdota. “Recorde una companya que també és d'alguna banda i ha tractat d'introduir més instruments a les manifestacions... i és impossible. Em deia que veia clar que l'instrument de lluita era la dolçaina”, explica. Al País Valencià, la dolçaina, arran del treball de la gent que ha volgut seguir identificant-la com una eina de lluita, s'ha convertit en un instrument alliberador, amb una connotació d'esquerres i nacionalista.

Concretament, Estrella Roja de Benimaclet ha participat en moltes de les protestes que s'han fet al cap i casal. “Hem anat a totes les manifestacions que hem cregut que són pel bé social i de solidaritat obrera, tant legals com il·legals, fet que ens ha originat alguns problemes amb les forces d'ocupació”, expliquen.

Contractació municipal

Amb el canvi polític a l'Ajuntament de València, on Compromís governa amb el suport del Partit Socialista del País Valencià (PSPV) i València en Comú, els dolçainers que participen a totes les festes de la ciutat contractats per l'Ajuntament,

llevat d'algun cas aïllat, continuen sent els mateixos, denuncien. “Estan fent coses bé culturalment, però els hem enviat un escrit on denunciem la situació que pateixen les colles a la ciutat de València. No sols nosaltres, que no hem participat mai a cap activitat organitzada per l'Ajuntament en 25 anys... n'hi ha moltes altres”, detallen.

Concretament, situen el problema -juntament amb les conseqüències de les polítiques del Partit Popular- en la Federación de Folklore de la Comunidad Valenciana, amb la qual compten sempre a l'hora de contractar. “Les polítiques de la dreta espanyola al País Valencià han fet molt de mal i, a base de talonari, han comprat escoles, col·lectius...”, asseguren, al mateix temps que reivindiquen que calen noves estructures per a coordinar les associacions de la cultura popular i “dissoldre la Federación”. Un ens que, diuen, “és un *xiringuito* que va muntar la gent del PP” que no només afecta els dolçainers i tabalers, sinó que també afecta els grups de danses, els cantaors d'albaes, etc. No obstant això, matisen: “No són tots els que estan ací, perquè també tenen companys i companyes que, si volen treballar, s'han hagut d'inscriure”. ◀

“De fet, ara, tu vas a una manifestació del 25 d'abril i no cal fer una crida, està ple de colles. Això no naix així com així, sinó que hi ha un treball de fa temps”, relata Ferran Navarro

“Hem anat a totes les manifestacions que hem cregut que són pel bé social i de solidaritat obrera, tant legals com il·legals, fet que ens ha originat alguns problemes”, afegeix

Dues dècades en un llibre

Fa dos anys, en una assemblea d'Estrella Roja de Benimaclet, algú va proposar fer un llibre sobre la celebració del quart de segle d'història. Així és com començaren aquest projecte que ara ha eixit a la llum. El llibre, de l'editorial Edenes i prologat per Vicent Torrent, incorpora tot tipus de documents, tant escrits com gràfics. Hi podem trobar articles de persones d'Estrella Roja que contenen les seves vivències i també un apartat que recull escrits d'amics i amigues, associacions culturals, organitzacions socials i polítiques i diverses colles amigues, amb les quals, comenten, “han compartit alegries i esperances”.

Pel que fa a l'apartat gràfic, podem viatjar per la història de la colla a través d'una cinquantena de fotografies, un recull de premsa i una selecció de cartelleria. També hi trobem les partitures de les composicions i els poemes fets per a l'ocasió, a més d'una recopilació de les actuacions d'Estrella Roja, més d'un miler. “Hem recopilat molta informació que ens ha enviat la gent. És un document històric”, asseguren.

El llegat del capità pirata de l'escena poètica 'underground'

La biblioteca i l'arxiu del difunt polipoeta barceloní Xavier Sabater suma desenes de caixes amb CD, casset, revistes i llibres de material estrany i introbable. L'autora en destaca la vàlua i proposa que s'indexi, es classifiqui i es posi a disposició de la gent

Mónica Caldeiro

@La_Directa

La història literària de les ciutats la fan els escriptors i els seus lectors, els poetes i el seu públic. Aquesta història, sovint, forma part de llegendes col·lectives i mitomanies diverses, però hi ha un aspecte molt real de la vida literària que succeeix als bars, als soterranis, als barris, als carrers. Com a totes les arts, a la literatura, hi ha una història oficial i una altra que queda soterrada, marginal, *underground*. I sol passar que aquesta darrera és la més interessant.

A la ciutat de Barcelona, tenim la sort de comptar amb una tradició poètica d'aquestes característiques, que es va esculpir a partir de la ideologia i l'estètica de les avantguardes de principis del segle XX i que va esclatar al final de la dictadura franquista. El dadaisme i el futurisme ja van intentar trencar amb el recital típic i tòpic del poeta assegut a la cadira llegint els seus poemes (força malament, a més) i van retornar la poesia als seus orígens orals i, fins i tot, primitius. Aquesta revolució poètica es va manifestar de diverses formes i partia d'una nova manera d'entendre i explorar la poesia i la ment. Al marge dels cercles elitistes, la poesia més experimental i radical, a Barcelona, va evolucionar des dels anys seixanta i va arribar al seu punt àlgid al final de la dictadura franquista. Ja passat el desencís de principis dels vuitanta, la polipoesia es va començar a popularitzar a finals de la dècada amb la publicació, el 1987, del *Manifesto della Polipoesia* del poeta italià Enzo Minarelli.

A diferència de les poètiques tradicionals, la polipoesia inclou totes les possibilitats creatives que s'obren quan es pensa la poesia de manera radical i multidisciplinària. Des del punt de partida més bàsic de recitar un text amb una certa intenció, dicció, musicalitat i gestualitat fins a la interpretació del poema incorporant música experimental, *performance*, teatre o noves tecnologies, la polipoesia dóna una volta més a la poesia discursiva i porta la poesia fonètica fins als límits del sorollisme. La polipoesia obre tot un ventall de noves possibilitats al creador i, a diferència de la poesia escrita tradicional, només cobra sentit total en contacte amb el públic i propagant-se a altres formats més propers a l'exposició pública.

A Catalunya i la península Ibèrica, l'exponent -i teòric- més important de la polipoesia va ser Xavier Sabater (1953-2014). Després que caigués a les seves mans un casset d'Enzo Minarelli, es va dedicar a investigar tot allò relatiu a la poesia experi-

mental, el so, la música i el món multimèdia. Abans d'aquesta indagació, Xavier Sabater ja era un personatge mític de la poesia marginal de Barcelona i havia estat editor de llibres i revistes com *Muerte de Narciso*, *Exóticas Nuevas* i *Warietees*. La seva labor com a editor de llibres va ser força rellevant i les seves publicacions van servir com a plataforma de difusió de les noves poètiques que es feien a la ciutat. Va ser editor de EdicionesSinComplejos, La Cloaca i Sedicions. Sota el segell La Cloaca, Xavier Sabater va publicar la mostra *Algunos poetas en Barcelona* (que recollia l'amalgama del moment d'aquesta nova poesia) i *17*, una mostra de poesia visual.

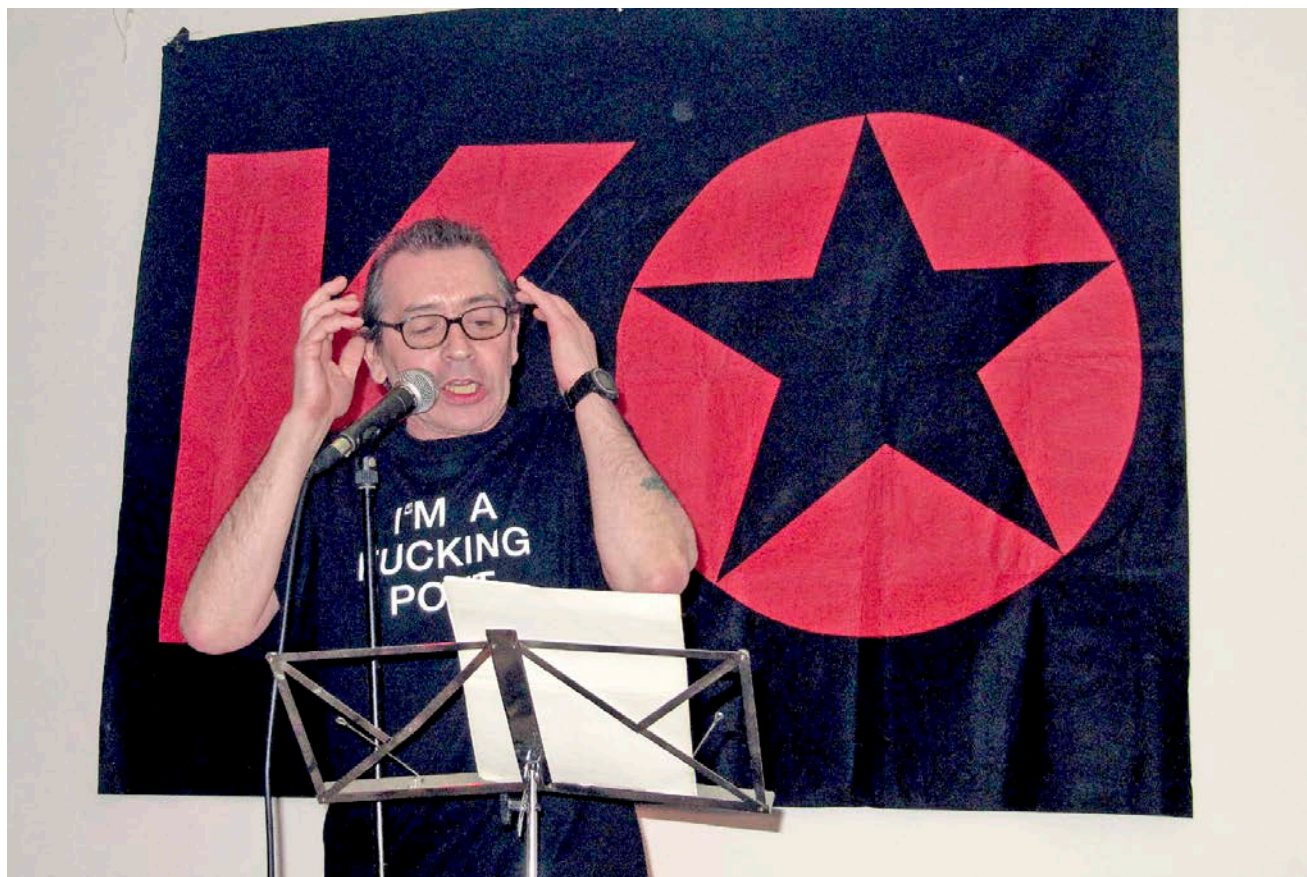
Pioner en l'experimentació del so

El descobriment de la polipoesia va suposar un canvi exponencial en la seva estètica. Si bé els seus poemes anteriors ja mostaven els trets característics de base de la seva veu poètica (un particular sentit de l'humor, la denúncia política i certa vessant reflexiva) no va ser fins als anys noranta que Sabater es va configurar com a figura principal de la polipoesia a escala estatal i en va ser el portaveu més important. Tot i que abans ja s'havia engrescat amb Xavier Theros (posteriorment membre d'Accidents Polipoètics) en la formació Poliphonètica Dinàmica, pionera en polipoesia i experimentació amb so, música i recursos audiovisuals, va ser l'any 1991 quan va començar a girar la roda que ja no s'aturaria fins a la seva mort. Des d'aleshores, es va convertir en un prolífic activista del so, el fonema, la paraula i totes les seves manifestacions. La seva activitat va ser incansable; va crear espais per la difusió de poètiques experimentals que va mantenir fins al final de la seva vida, com el mític Festival de Polipoesia (que va comptar amb 21 edicions, des de 1992), el Cyberpoem, la Mostra de poètiques digitals (en aquest cas, deu edicions) i el també cèlebre Kabaret Obert, unes nits que acollien els personatges poètics més marginals de l'escena barcelonina. D'aquesta època, destquen les publicacions de *Sedicions* (Sabater Edicions), *Saba-Sanyo-Casio* (el seu poemari polipoètic més notable) i *Polipoesia Primera Antología*.

Sabater va ser un orgullós pirata de l'underground poètic de la ciutat, un activista literari, un agitador cultural i, per damunt de tot, un poeta. Va explorar la poesia textual, sonora i fonètica, la polipoesia, la videopoesia i la cyberpoesia. Va ser un

Després que caigués a les seves mans un casset d'Enzo Minarelli, es va dedicar a investigar tot allò relatiu a la poesia experimental, el so, la música i el món multimèdia

Tot i que ja s'havia engrescat amb Xavier Theros en la formació Poliphonètica Dinàmica, va ser el 1991 quan va començar a girar la roda que no s'aturaria fins a la seva mort

/ ASUN GM

poeta d'escenari i de vida i aquest va ser el seu radicalisme: més enllà de postulats polítics, la seva aposta va ser un estil de vida fora del sistema i en contacte directe amb els artistes del carrer.

Prendre el testimoni

Quan un poeta mor, la seva obra adquireix una nova perspectiva dins l'immens sistema que conformen els poetes. Xavier Sabater ens va deixar el 6 de març de 2014 i, amb la seva mort, també es va fer patent el seu llegat. La generositat de tots els seus anys d'activisme poètic van cristal·litzar en les generacions de poetes més joves, a qui toca prendre el testimoni. Ell va oferir espais perquè aquestes veus es desenvolupessin més enllà de la poesia discursiva de l'establishment literari i trobessin la seva pròpia poètica en qualsevol de les vessants més escèniques.

Però tampoc no hauríem d'oblidar el següent: Xavier Sabater també va ser un investigador de la poesia experimental, la música i el so. Durant tota la seva vida, es va fer amb cassetts, CD, revistes i llibres que ara mateix són intromissibles. Algú es pot imaginar com és la biblioteca d'un poeta que s'ha passat la vida investigant i cercant allò més estrany i innovador?

Amb la mort de Sabater, alguns ens vam preguntar què passaria amb tot aquest material. Somniàvem a catalogar-lo i indexar-lo, volíem que romangués en alguna institució i que quedés a l'abast de tothom que el volgués consultar, que estigués disponible per a qualsevol investigador d'aquestes

poètiques experimentals que ara formen part d'una tradició poètica important de la nostra ciutat. La seva família, però, va decidir vendre-ho a una llibreria antiquària i tot el seu material resta dins una vintena de caixes, a l'espera de ser catalogat i amb destí desconegut. Tot i que la decisió de la família és totalment respectable, aquest material, idealment, hauria de ser adquirit per alguna institució de la ciutat i catalogat per gent experta en la matèria.

Actualment, no es pot consultar ni està a l'abast de ningú. Idealment, s'hauria de guardar com la valuosa documentació que és, com a part de la nostra història d'aquesta anomenada Barcelona literària; història d'una literatura feta a peu de carrer per intel·lectuals que posen la seva intel·ligència artística al servei de l'art i de la gent. En l'adquisició d'aquest material, hi ha una oportunitat: la de demostrar que aquesta Barcelona es fa càrrec conscientment del seu llegat cultural i no deixa que es dissemini, caigui en mans de particulars o marxi a l'estranger. Amb la publicació recent de *Poesia Contracultura Barcelona* de David Castillo i Marc Valls, que inclou obra de diversos poetes ja morts entre els quals trobem Xavier Sabater, es posa de manifest la importància cultural, literària i política d'aquesta generació de creadors de les dècades dels 70, 80 i 90. Ara és moment de reivindicar el seu llegat i no oblidar que comptem amb una tradició autòctona de gran valor per a la més radical de les muses, també manifestada a la nostra ciutat. ◀

CyberPoem 10.1

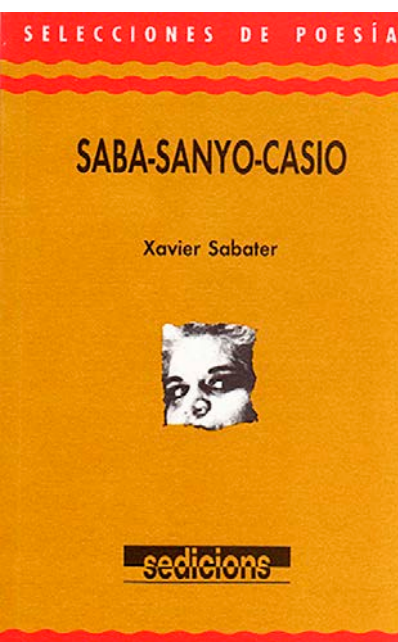
Mostra de Poètiques Digitals

Divendres 29 de novembre de 2013 de 22 a 24 h

Carrer Hondures 30 — Espai 30 (Nau Ivanow)

<M> La Segre: L1, L5, L9, L10 — BUS: 34, 35, 62, 71, 126, N3, N9

Va oferir espais perquè veus joves es desenvolupessin més enllà de la poesia discursiva de l'establishment literari i trobessin la seva pròpia poètica en qualsevol vessant

Ara és moment de reivindicar el seu llegat i no oblidar que comptem amb una tradició autòctona de gran valor per a la més radical de les muses, també manifestada a la nostra ciutat

Aquest text forma part de **#RELATSREALS**, una iniciativa de SOS Racisme que la 'Directa' acull en la seva edició de paper. El seu objectiu és informar i sensibilitzar a través de la difusió de casos atesos pel Servei d'Atenció i Denúncies de SOS Racisme Catalunya. S'utilitzen noms falsos per mantenir l'anonimat de la persona agredida, però és l'única dada fictícia. Tots els fets que s'hi narren són reals. Més informació a www.sosracisme.org i al twitter [@SOSRacis](https://twitter.com/SOSRacis)

"El negre no entra!"

Mònica López Mas
@nuvolestiu

Era el mes de juny al Masnou, començava a fer calor i tenien ganes de passar-ho bé. Després de l'entrenament de futbol, en Carlos i els seus companys d'equip van decidir sortir a sopar i, després, saltar de local a local i anar fent copes. Aviat es van fer les dues de la matinada. Com que tenien més ganes de festa, van decidir anar a ballar a la discoteca més famosa de tota la comarca per allargar la nit.

En Carlos hi anava amb el fre de mà posat. Un mes abans, s'havia quedat fora del local. Mentre els seus companys d'equip entraven, ell es va entretenir xerrant amb uns coneguts que feien cua i, quan li va tocar el torn, el porter li va dir que no anava vestit correctament. En veure que els seus amics no sortien a buscar-lo, va decidir tornar a casa.

Aquella nit, no volia despistar-se i tornar-se a quedar sol. Va anar enganxat a en Pablo tota l'estona fins que es va acabar la cua:

-Ell no pot entrar -va dir el porter, sorreguer.

-No et preocupis, Carlos, entro jo i vaig a parlar amb el responsable. Espera'm aquí -va tranquil·litzar-lo el seu amic.

Cinc minuts més tard, va aparèixer en Pablo, satisfet:

-El responsable m'ha donat el seu vist-i-plau perquè en Carlos entri -va informar en Pablo al porter- Va, Carlos, entrem.

-El negre no entra!

Just quan passava la cinta de l'entrada a la discoteca, el porter li va etzibar dos cops de puny a la cara. Va quedar estès a terra, inconscient. En despertar-se,

va veure tota la camisa tacada de sang i va notar un dolor fort al nas i a la boca, d'on li rajava molta sang. L'ambulància i la policia estaven venint.

-Jo no t'he fet res perquè em peguis!

-va dir al porter amb les poques energies que li quedaven.

A l'hospital, li van suturar el nas i el llavi i el van informar que tenia dues dents frontals trencades, una de dalt i una de baix. La seva preocupació més gran, en aquell moment, no era denunciar, sinó veure com li havia quedat la cara. Li costaria molt de temps assimilar que aquelles dents quedarien així, dia rere dia, per recordar-li què havia passat.

L'endemà al matí, va trucar la seva mare, molt preocupada, que el va recollir de l'hospital i va acompanyar-lo a interposar una denúncia. Van quedar molt estranyats quan es van assabentar que el porter l'havia denunciat a ell.

-Però, per què m'ha denunciat?

-No t'ho podem dir.

Va al·lucinar. Com podia estar permesa una cosa així? Es va prendre un temps per assimilar-ho i, quan va estar preparat, va picar a la porta del Servei d'Atenció i Denúncies (SAiD) de SOS Racisme, que durant quatre anys l'ha acompanyat amb la denúncia, la fase d'instrucció i el judici. En Carlos es mostra agraït: "Crec que un advocat d'ofici no hi hauria dedicat tant de temps ni hauria tingut les mateixes habilitats a l'hora d'afrontar el cas". Ha hagut d'esperar quatre anys, però, com a mínim, la sentència és clara i va al seu favor: un any d'inhabilitació professional de l'agressor i més de 5.000 euros de multa per discriminació racista i delictes de lesions.

Ara bé, cap xifra no sanarà el trauma que té en Carlos amb la seva boca. Ho ha passat molt malament. Arreglar-se la

boca li ha costat molts diners i, tot i això, la mandíbula se li desenganxa i les genives li fan mal. Haurà d'anar amb compte amb cada mossegada de cada àpat. Per a tota la vida. Cada matí, quan es mira al mirall, el seu nou i fals somriure li recorda aquella agressió. "Un somriure sempre és un regal que dones a algú altre. I no poder-lo donar al 100% fa mal", reconeix en Carlos.

El porter, en canvi, després de clavar-li un parell de mastegots, va continuar fent la seva vida com si res. Tant és així que, el dia del judici, quan tenia l'oportunitat de demanar-li disculpes, no es va dignar ni a mirar-lo a la cara.

Segons dades de l'informe anual de SOS Racisme, vuit de cada deu persones discriminades en l'accés a serveis privats (com discoteques, bars o botigues) no tiren endavant la denúncia per diversos motius. Tant de bo victòries judicials com aquesta animin les víctimes de discriminació racista a denunciar. ◀

El dia del judici, quan tenia l'oportunitat de demanar-li disculpes, no es va dignar ni a mirar-lo a la cara

/ SOS RACISME

André Léo

LA GUERRA SOCIAL

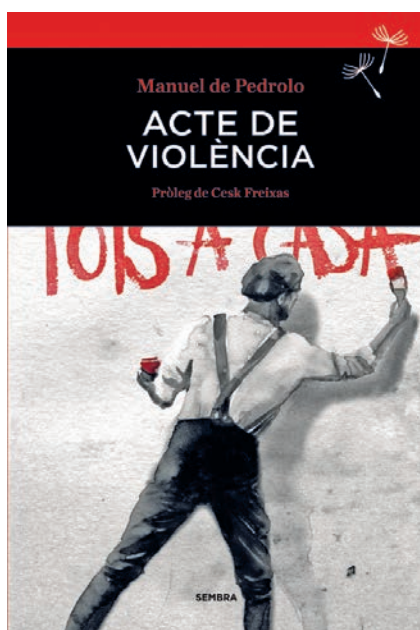
ISBN 978-84-92559-71-8 | 192 pp. | 14,5 €

www.viruseditorial.net #TardorVírca

RESSENYES

Quan el poble enderrocà el tirà

Josep Pimentel
@josep_pimentel

Acte de violència, que Manuel de Pedrolo va escriure l'any 1967, ens situa en una gran ciutat, que podria ser Barcelona perfectament, on durant tres dies de fred i pluja es produeix una vaga general revolucionària amb l'objectiu d'enderrocar el tirà que la governa.

L'obra descriu l'instant en què la immensa majoria de la població d'aquesta metròpoli es posa d'acord per paralitzar la vida comunitària sota una consigna aparentment senzilla: *Que-deu-vos tots a casa!* En aquesta ficció, que en el seu moment va patir la censura del règim franquista, Pedrolo converteix les lectures en unes habitacions més d'aquesta ciutat que ha perdut la por i, a través d'un acte de desobediència civil, troba la possibilitat de canviar les tornes i acabar amb el tirà que la domina amb mà de ferro. La intenció política és clara i manifesta. Ens parla de lluita, resistència i solidaritat.

En poques pinzellades, l'autor ens presenta els diversos personatges que componen aquest univers humà i que, de manera subtil, es relacionen entre si a través d'uns diàlegs directes que marquen el ritme de la lectura. El ric vocabulari emprat per

Pedrolo, on apareixen paraules tan poc freqüents i en desús com “badoca”, “esmuny”, “pestell” o “esbotzar”, ens aproxima a un escriptor de referència dins la literatura de combat.

Prologada pel cantautor Cesk Freixas, *Acte de violència* ens demostra la possibilitat d'enderrocar una administració tirana, encarnada en la figura de Domina, a qui el seu xòfer, Batxera, acaba dient en un dels darrers capítols: “Domina, em penso que fa molts anys que no entén res. Potser per això ha pogut manar durant tant de temps... És el poble, tot el poble...”. Més enllà de la seva extraordinària narrativa, Sembra Llibres ha encertat a recuperar aquest clàssic per la seva esfereïdora actualitat. ◀

LLIBRE

Acte de violència

Autor: Manuel de Pedrolo

Editorial: Sembra Llibres

Pàgines: 293

Crònica negra de l'alliberament de les dones

Ignasi Franch
@ignasifranch

La última seducción és un recordat exponent del nou cinema negre dels anys 90. És una perla imprevista, atesa la seva naturalesa de telefilm amb firma de prestigi: John Dahl, director d'altres films *noirs* com *La muerte golpea dos veces* i *Red Rock West*. A *La última seducción*, va apostar per actualitzar temes propis del gènere amb un subtil aire *retro* i un cert classicisme que s'allunyava dels jocs postmoderns de Quentin Tarantino (*Pulp fiction*) o els germans Coen (*El hombre que nunca estuvo allí*).

Dahl i companya van treballar especialment l'actualització de la *femme fatale*. La dona fatal ja no ha de ser un àngel domèstic pervers o una professional dels baixos fons. En aquesta ocasió, estem davant d'una figura híbrida, amb un peu dins la legalitat i l'altre fora: una arribista ben integrada a l'hipercompetitiu món laboral i, alhora, una persona capaç de robar i planificar crims. Els responsables de la cinta, a més, incorporen una sexualitat impossible de representar en el Hollywood clàssic d'obres com *Perdición*. Bridget folla molt, sense pretensions romàntiques, només per plaer, per esquivar l'avorriment... i per tenir un nou peó pels seus plans.

Contemplada sense el gir foscament còmic que insinua la seva banda sonora, *La última seducción* es podria considerar una Bíblia del pànic a l'alliberament femení. La Bridget professi-

onalment competent i genitalment sobirana s'imposa als homes a través de la seva sexualitat i la seva astúcia manipuladora. Fins i tot instrumentalitza la violència masculista dins d'una guerra social on el sexe té una importància preponderant. Com diu l'amant de Bridget, Mike: “No pots parar de recordar-me que ets més gran que jo”.

Els homes del film es veuen ells mateixos com titelles i intenten recuperar el seu poder. Però la protagonista els supera gràcies a una sociopatia extrema que esdevé capacitat d'adaptació. Perquè, com destaquen els autors a través d'algun àcid muntatge paral·lel que equipara estafes legals i il·legals, viu en una societat de lucre a qualsevol preu, competitivitat caníbal i persones que són considerades recursos per explotar. ◀

BLU-RAY + DVD

La última seducción

Director: John Dahl

Guionista: Steve Barancik

Editora: Divisa

/ IÑIGO AZKONA

“Hi ha senyors X que continuen actuant impunement”

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

Vas néixer quinze dies després que assassinessin el teu pare. Quan vas prendre coneixement del que havia passat?

De petita ja m'explicaven coses d'ell i, al llarg del temps, n'he conegut d'altres, si bé la meua mare ha procurat que fos de manera gradual perquè algunes coses, com les tortures que va patir de jove o el seu assassinat, són difícils de gestionar emocionalment. Cada any, al voltant del 20 de novembre, ens reunim i el recordem.

Com has viscut els diferents actes d'homenatge?

Em vénen a la memòria els crits “PSOE-GAL berdin da!” (“PSOE-GAL és el mateix!”) i que jugava amb fills i filles d'altres víctimes al voltant del monòlit que hi ha en memòria seva al barri d'Errekalde de Bilbao; una innocència que sempre té una part bonica. Però no només he sentit prospera la pèrdua del meu pare. Llegir el sofriment pel qual han passat altres famílies m'ha servit, instintivament, per impregnar-me de la història del nostre poble i els ideals que Josu defensava en vida.

Has acceptat la seva pèrdua sense rancúnia?

A casa no hem celebrat mai cap atemptat ni el patiment que han viscut altres persones. La meua mare m'ha ajudat a créixer sense odi i, malgrat els moments durs que he passat -perquè no he pogut elaborar el dol com ella-, sempre he estat envoltada dels valors de la pau i l'empatia pels altres. M'hauria agradat que aquest sentiment hagués estat recíproc.

Consideres justa la sentència que va condemnar el policia Àngel Duce?

La vaig llegir fa poc, però tampoc no m'ha interessat gaire perquè no crec en la justícia espanyola. Fa un any, per exemple, Ricardo Saénz de Ynestrillas, que va quedar absolt en la causa, va declarar que, si tingués l'oportunitat de cometre aquell crim, ho faria. Doncs bé: ningú no ho ha considerat escandalós ni ha exigít mesures judicials per aquestes paraules ni altres que vanaglorien la violència perpetrada per l'Estat. I, quan es parla del senyor X, tampoc no es recorda que hi ha altres senyors X que continuen actuant impunement.

El juliol de 2015, l'Audiència Nacional espanyola us va denegar el dret de ser indemnitzades com a víctimes del terrorisme...

A l'Estat no li interessa reconèixer-nos com a víctimes. Suposaria admetre la seva responsabilitat en molts casos. Per això, quan parla de vulneracions, només es refereix a les comeses per ETA i no recull la quantitat de persones que, com el meu pare, van patir la guerra bruta o l'abús de les forces policials.

Prendreu alguna iniciativa respecte a això?

Ho portarem al Tribunal Europeu de Drets Humans. Amb el benentès, però, que més enllà del reconeixement, l'important és que s'admeti que al País Basc hi ha hagut violències per part de molts actors, no només d'un. I també que, abans d'ETA, ja hi havia assassinats, tortures i altres vulneracions. Recordem, si no, les morts registrades durant els anys 50 o els milers de desapareguts a les cunetes que encara s'han d'identificar. Hem d'apropar-nos al costat humà, però, si ens quedem en el fet traumàtic i no veiem que darrere hi ha una llarga història, no podrem abordar el fenomen de manera adequada.

Des d'Egiari Zor, plataforma en què col·labores, preteuen fer aquesta pedagogia?

Diem que cal assentar les bases polítiques perquè el que ha ocorregut no torni a succeir mai més i que totes les vulneracions han de tenir el mateix nivell de visibilitat. També les persones que hem patit la violència d'Estat, que hem sofert una doble victimització: primer l'assassinat dels nostres familiars i, després, que no s'hagin reconegut ni investigat correctament els fets. Més que un únic relat, cal un relat inclúsiu en què la memòria doni cabuda a tot el mapa de vulneracions.

En què hauria de consistir la justícia, al teu entendre?

Estaria bé fer una Comissió de la veritat, però, tenint en compte el comportament de l'Estat, s'haurà de fer a Euskal Herria partint de la justícia, la veritat i les garanties de no repetició. Hi ha molta gent que encara necessita explicar el dany sofert i cal animar-la a fer-ho per tenir un mapa complet amb el qual poder assentar les bases d'una pau i una convivència duradores. ◀

inDirecta

Ane Muguruza

filla de Josu Muguruza,
diputat d'Herri Batasuna
assassinat el 1989

El 20 de novembre es commemoren els 27 anys de l'assassinat de Josu Muguruza, diputat d'Herri Batasuna, a mans d'un grup d'ultradreta a Madrid. L'atemptat, en què també va resultar ferit de gravetat Iñaki Esnaola, es va produir la vigília de la investidura al Congrés dels Diputats espanyol, quan Muguruza i la resta de congressistes i senadors de la coalició independentista basca estaven sopant a l'Hotel Alcalá de la capital de l'Estat. Dos homes encaputxats i armats amb pistoles van irrompre al reservat que ocupaven i van disparar contra ells a un metre de la taula, acció que va causar la mort del jove polític de 31 anys. Veí del barri bilbaí d'Errekalde, Muguruza va deixar una dona vídua i una filla, Ane, que des d'aleshores treballen per recordar el seu compromís amb la pau i les llibertats. Des de la Fundació Egiari Zor, que agrupa familiars de persones mortes a conseqüència de l'actuació dels estats espanyol i francès, Ane Muguruza denuncia la impunitat que encara té lloc a través de la repressió i el nul interès per solucionar el conflicte que mostren aquests estats, als quals emplaça a assumir la seva responsabilitat en les vulneracions dels drets ocorregudes al País Basc.